

РЕШЕНИЕ

№ 2605

гр. София, 18.04.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 12 състав, в публично заседание на 04.10.2021 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Наталия Ангелова

при участието на секретаря Елена Георгиева и при участието на прокурора Кирил Димитров, като разгледа дело номер **11265** по описа за **2016** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство по делото е по реда на чл.203 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

1.Делото е образувано по искова молба на К. С. Р. от [населено място], [улица] срещу Българска Народна Банка, с правно основание чл.1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, като се иска съдът да осъди БНБ да заплати на ищеца обезщетение в размер на законната лихва за неизплащане на сумата от 196 000 лв. по депозита на ищеца в Корпоративна търговска банка АД в несъстоятелност - в размер на 6000 лв. и за периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г., претендира се неправомерно бездействие на БНБ да изпълни задължението си по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19 относно срока, в който следва да установи "неналичен депозит" в Корпоративна търговска банка АД в несъстоятелност - в срок от 5 дни.

2.Пред съда исковата претенция се поддържа чрез адв. М., която в ход по същество и в подробна писмена защита претендира и основателността на исковите по подробни съображения, които в обобщение са следните:

3.Към датата на исковата молба липсвали специални процесуални норми, регламентиращи реда за реализиране на отговорността на държавата за вреди от нарушаването на правото на ЕС, но от тълкуването на чл.4, параграф 3 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) от Съда на ЕС- счита, че посочената разпоредба е правното основание да се ангажира отговорността на държава-членка от нарушаването на правото на ЕС. Изложени са общи правни съображения относно ангажирането на тази

отговорност, позовава се на приетото с решението по преюдициално дело С-571/16 на СЕС - националният съд е този, който трябва да определи пред кой съд и по кой ред да се разгледа предявеният иск.

4. Счита, че задължението на БНБ по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19 относно срока, в който следва да установи "неналичен депозит" е административно и БНБ действа като административен орган, която теза обосновава с надзорните правомощия между БНБ и кредитните институции - чл. 151, ал.3 ЗКИ; БНБ действа като носител на административни правомощия, овластен въз основа на закон и в тези случаи е административен орган, БНБ е следвало да издаде решение за неналичност на депозитите в К..

5. Позовава се на т. 1, т.3, т.5 от Решение от 25.03.2021г. на СЕС по преюдициално дело С-581/2018г., както и точка 97 от мотивите, на т.117, 105, 108 от Решението по преюдициално дело С-571/16 на СЕС. Евентуалното участие на суми, представляващи договорна лихва в рамките на сумата, изплатена от Фонда за гарантирането на влоговете в банките (ФГВБ), не водела до пълната липса на вреди от незаконосъобразното поведение на държавата, вредата в случая се изразявала в пропуснатата полза от невъзможността да се ползва от капитал от 196 000 лв. Същевременно се признава, че ако на ищеца са изплатени договорни лихви за период, съвпадащ с исковия те трябва да бъдат приспаднати от размера на обезщетението, стига това обстоятелство и размерът на изплатените лихви да бъдат доказани. За изплатената договорна лихва в рамките на сумата от 196 х. лв. не било представено удостоверение от К. в този смисъл и не бил доказан размер на получена лихва.

6. Началната дата, на която БНБ е следвало да издаде изричен акт за неналичността на депозитите, считано от 20.06.2014г., изтичал на 27.06.2014г., срокът от 20 дни за изплащане на депозитите изтичал на 25.07.2014г., след който момент БНБ изпаднала в нарушение на правото на ЕС, а от следващият ден ищецът започвал да търпи реални вреди, поради неизплащане на гарантирания размер на депозита. Счита, че решението за обявяването на неналичността на депозитите било взето на 06.11.2014г., когато бил отнет лицензът на К. и стартирана процедурата за по компенсиране по чл.10 от Директива 94/19. От тази дата БНБ вече не осъществявала незаконосъобразно бездействие, поради което от тази дата до датата на фактическото изплащане на депозитите, ищецът не търпял реални вреди поради неизплащане на гарантирания размер на депозита. Позовава се на трайно утвърдена практика на ВАС по този въпрос на III отделение на съда.

7. Обстоятелството, че ЗГВБ (отм.), обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза, както било прието от СЕС по т.1 от Решението по дело С-571/16 и националното законодателство не се допуска от чл. 1, пар.3 и чл.10, пар.1 от Директива 94/19/ЕО. Оспорва по тезата на ответника, че сроковете за изплащането на гарантираните депозити подлежали на свободно договаряне.

8. След като БНБ не е взела решение в императивния 5 дневен срок, институцията е нарушила правото на Съюза, което било достатъчно съществено нарушение, а претърпяната от ищеца вреда се явявала доказана, и представлявала обезщетение, стойностено с размера на законната лихва по реда на чл.86, ал.2 ЗЗД. Счита, че според българският закон, при паричните притежания, обективният измерител на стойността на нарушеното право, и следователно, на справедливата компенсация, с

която можело да се възстанови справедливия баланс, е именно размерът на законната лихва.

9. Правните изводи и установените обстоятелства обуславяли както допустимостта така и основателността на предявената искова претенция, представляваща законната лихва за забавено изплащане на гарантираните вземания за периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г. – върху сумата на депозита – в размер на 5624,60лв. и за периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г.

10. Претендира се присъждането на разноски в полза на ищеца, с писмената защита е направено възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение на процесуалният представител на ответника.

11. Ответникът – Българска народна банка чрез адв. В. оспори изцяло исковата претенция както по основание, така и по размер – в подробни отговор на исковата молба и писмена защита, в обобщение следните съображения :

12. Към 20.06.2014г. БНБ не е компетентен орган, оправомощен да издаде акт за неналичност на депозити. Според Директивата 94/19/ЕО, изменена с Директива 2014/49/ЕС, неналичността на депозитите се установявала от компетентните органи, но във втората било посочено, че тези органи се определяли от държавата-членка. От принципа за законоустановеност на правомощията на административните органи счита, че след 12 юни 2014г. е съществувала проблемна нормативна ситуация и било необходимо изрично овластяване за такова правомощие, позовава се на възможността за оспорване на решение без изрично нормативно овластяване, в който смисъл счита са правните съображения по т. 111 и 112 от заключението на генералният адвокат С. S.-Vorbona от 17 септември 2020 г. по преюдициално дело C-501/1 на СЕС ,както и от т. 93 и 95 от решението по същото дело на СЕС.

13. Пзовава се обявената с решението по дело C-501/2018, за невалидна Препоръка ЕВА/REC/2Q14/02 на Европейския банков орган от 17 октомври 2014 г. към БНБ и ФГВБ относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО, доколкото приравнява решението на БНБ да постави К. под специален надзор и да преустанови изпълнението на задълженията ѝ, на установяване на неналичността на депозитите по смисъла на чл.1, т.3, б. i) от Директива 94/19/ЕО. изм. с Директива 2009/14/ЕО. Поради транспонирането на двете директиви със Закона за гарантиране на влоговете в банките, в сила до 14.08.2015 г., само при отнемане на лиценза на търговска банка - чл.23, ал.1 ЗГВБ (отм.), и който акт БНБ била овластена да издаде - чл.36, ал.2 ЗКИ, можело да се задейства ФГВБ. Със законодателни промени на ЗБНБ и ЗКИ с ДВ, бр. 62/2015 г., в сила от 14.08.2015 г., БНБ била оправомощена изрично да установява неналичност на депозити - чл.36, ал.1, т.7 ЗКИ във вр. с чл.20, ал.1, т.2 от новия Закон за гарантиране на влоговете в банките, който транспонира Директива 2014/49/ЕС. в сила от 14.08.2015 г. По аргумент от противното, през процесния период на 2014 г. БНБ не е имала материална компетентност да установи неналичност на влоговете в К. по смисъла на чл.1, пар.3, б. i) от Директивата, тъй като законодателят не би приел цитираните разпоредби през 2015г.

14. Решение № 73/20.06.2014 г. на БНБ за поставянето на К. под специален надзор на основание чл.115, ал.2, т.2 и 3 ЗКИ, влязло в сила, имало за цел оздравяване на банката. Тази цел била различна от акта по чл.1, пар.3, б.) и чл.10, пар.1 от Директива 94/19/ЕО, който следвало да съдържа констатация за несъществуването на „близка перспектива“ за възстановяване на банката, понятието за „неналичен депозит“ не било въведено в националното право. Поради това изводът, че при наличието на

обстоятелствата по чл.115, ал.2 т.2 и 3 ЗКИ, БНБ е била длъжна да постанови и неналичност на влоговете, пряко противоречал на т.100 от Решението по дело С-501/18 на СЕС, относно дискреционната преценка на несъществуването на „близка перспектива“.

15.При анализа на Решението по дело С-571/16 – т.101 и т. 99, също не се съдържали аргументи по въпроса дали именно БНБ е органът, който е овластен да вземе решение за неналичност на влоговете. Искането за тълкуване до Съда на ЕС дали чл.1, пара.3, б.і) от Директивата имал директна приложимост, сочел, че не очевидно не било достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС, нито че тази норма е достатъчно ясна и недвусмислена, за да ангажира отговорността на БНБ. Установяването на неналичност на депозити в банка следвало да се извърши с изричен правен акт на съответния компетентен орган и не може да се извежда или презюмира от други актове (т.т. 73, 76-78 от Решението по дело С-571/16).

16.Неиздаването на административен акт съставлявало правно бездействие - мълчалив отказ, който подлежи на обжалване по реда чл.149, ал.2 АПК и чиято отмяна е абсолютна предпоставка на иска за вреди съгласно чл.204, ал.1 АПК, в която връзка се позовава на отговора на въпрос 5 от Решението по дело С-501/18 СЕС, където се приема допустимост на подобно изискване.

17.Претендираната от ищеца невъзможност да ползва влога си, била вследствие на влязлото в сила Решение № 73/20.06.2014 г. на УС на БНБ за поставяне на К. под специален надзор, с което е постановена мярка спиране на извършване на плащания. Вреди от този влязъл в сила административен акт не могат да се търсят, тъй като посоченото решение съставлявало законосъобразен и стабилен административен акт. По т. 110 от Решението по дело С-501/18, с оглед преценката на лице ли непропорционална и нетърпима намеса, която засяга самото съдържание на правото на собственост на ищеца, СЕС, дава насоки за тази преценка: процесните надзорни мерки са имали ограничен времеви обхват; през въпросния период са били начислявани съгласно националното законодателство договорни лихви върху паричните задължения, чието изпълнение е спряно; гарантираният размер на депозитите в К. е бил изплатен на ищцата в главното производство посредством ФГВБ; вземанията за депозитите ѝ над гарантирания размер подлежат на удовлетворяване по реда на образуваното срещу тази банка производство по несъстоятелност. Предвид тези критерии, други по-малко обременителни мерки не биха позволили постигането на същите резултати, поради което процесните мерки представляват допустимо ограничение на упражняването на правото на собственост. По арг. от т.108 от Решението по дело С-501/18 СЕС, счита, че нямало нарушение и на чл.1 от Протокол 1 към Европейската конвенция за защита правата на човека (ЕКПЧ), БНБ не е лишила ищецът от право на собственост върху влога, тъй като е продължавал да има вземане към К. и да получава доходност от него.

18.След като нямало противоправно бездействие от страна на БНБ, не можело да се поставя въпросът за претърпени от вложителите вреди, които трябва да се обезщетят под формата на закъснителна лихва. Позовава се на практика на СЕС - Решение по дело С-481/07 P, SELEXSistemi Integrati S.; Решение по дело С-243/05, т.27 и др., относно задължението на ищеца да докаже претърпените вреди. В решението по дело С-501/18 СЕС указвал, че ищецът следва да докаже наличието на действителна и сигурна вреда към момента на предявяване на иска, вложителите не можели да търсят вреди за неупражнен надзор от централната банка. Искането за присъждане на

обезщетение се свеждало до забавено парично задължение по чл.86, ал. 1 ЗЗД в размер на законната лихва от деня на забавата, но БНБ не е длъжник и не е страна в облигационното правоотношение по влога. Длъжник по влоговете е К., а задължен за изплащане на гарантираните влогове е ФГВБ, нямало правна логика вредата да е по чл.86. ал.1 ЗЗД.

19.Счита, че претендираните вреди са на основание деликт, а не на основание договор, което изисквало вредите да бъдат доказани. Законната лихва не може да се прилага автоматично на основание чл.86 ЗЗД, в случая няма забава, няма договорен ден за изпълнение, нито вредите се претендират по договорно правоотношение. Лихвата за забава е акцесорно задължение, което винаги е свързано и произтича от наличие на главно задължение на същия длъжник, което не е изпълнено в срок и за което е отправена надлежна покана за плащане. В случая по отношение на БНБ не бил налице нито един от тези елементи.

20.Нямало твърдения за реална вреда, претърпяна от ищеца, а само предполагаема вреда, която произволно се оразмерява чрез законната лихва. За такава предполагаема вреда обаче няма установена в закон презумпция и поради това становището на ищеца за дължимост на обезщетение за вреди, определено чрез размера на законната лихва за забава, счита за напълно необосновано и неоснователно.

21.Ищецът нито претърпял загуба в размер на законната лихва за забава, нито имало данни имуществото му да е намаляло, нито се е увеличил пасивът му. През целият период на специален надзор над К. до отнемането на лиценза ѝ на 06.11.2014 г. банката е начислявала възнаградителна лихва върху пълния размер на влога -чл.119, ал.5 ЗКИ – отм. С изплащане на гарантирания размер от 196 000 лв. е изплатена част от главницата по влога и част от начислената върху нея възнаградителна лихва до 06.11.2014 г. Ако има горница над изплатения гарантиран размер, за него ищецът има вземане, което служебно е включено в списъка на приетите вземания в производството по несъстоятелност на К. - видно от обявления по партидата на К. в Търговския регистър Списък на приетите от синдика вземания на кредиторите, приет като доказателство по делото. Това вземане на никога не е напускало патримониума на ищецът.

22.Ищецът не сочел пропуснати ползи в претендирания размер, не е твърдял да е имал сигурна възможност да увеличи имуществото си с размера на законната лихва за забава, която възможност трябвало да установи по безспорен начин, не е посочил източник на печалба, от който през процесния период да е било сигурно, че ще увеличи имуществото си с повече от 10 % върху сумата по влога в К., както изисквало Тълкувателно решение № 3/2012г. на ВКС/. Дори ищецът да е вложил парите си в друга банка, той категорично нямало да получава възнаградителна лихва в размер от 10%., никоя банка не предлагала такъв лихвен процент по депозити, тези лихви били съизмерими, с Решение № 82/30.06.2014 г. БНБ е намалила лихвите, начислявани от К. по влоговете за периода на особен надзор, именно до средните за страната за онзи период. Ищецът щял да получи сходна лихва върху сумата на влога си, дори на 30.06.2014 г., респ. на 25.07.2014 г. да бе получил гарантирания си влог и да го бе вложил в друга банка. Средната за страната лихва, начислявана от банките по депозити в процесния период, е обективният измерител на стойността на твърдяната вреда, тъй като ищецът не е имал възможност да получава по-голяма лихва в никоя друга банка.

23.Ищецът не е отправил искане нито ФГВБ, нито К., да му заплати сумата по влога,

като и в този случай, на него не би му се дължала законна лихва за забава. При упражнено правомощие по чл.116, ал.2, т.2 ЗКИ за спирането на изпълнението на задълженията на банката, К. не може да бъде в забава за изпълнение на нейни парични задължения, идентично съгласно чл.24, ал.2 ЗГВБ (отм.), действащ в процесния период, Фондът не дължи законна лихва върху гарантирания размер на депозитите. От посоченото извежда, че такава отговорност за забава не може да носи и БНБ.

24.Отговорът на въпрос 1 в Решението по дело С-501/18, напълно изключва приложението на законната лихва като измерител на твърдените вреди. Позовава се на съдебна практика на ВКС - задължението за лихва по чл.86, ал.1 ЗЗД възниквало само при поискване (така Решение № 211/26.01.2017 г. по гр.д.№ 958/2016 г., на ВКС, 111 ГО, Решение № 111/27.10.2009 г. по т.д. 2/2 296/2009 г., на ВКС, I ТО). Не се правело възражение, че поканата за изплащане на гарантирания размер на депозита представлявала условие за установяване на неналичност.

25.Ответникът претендира, че няма нарушение на чл.1 на Протокол 1 към Европейската конвенция за защита правата на човека (ЕКПЧ). Ищецът нямал притежания върху движими вещи и не е бил лишен от правото мирно да ползва собствеността си върху парични притежания, тъй като съобразно чл.421, ал.1 от Търговския закон („ТЗ“) банката дължи паричната сума на влогодателя в същата валута и размер, както и уговорената лихва. Вложителят има вземане към банката въз основа на сключения договор между тях, а не вещно право на ползване на движима вещ. Затова и договорът за паричен влог е уреден в отделна разпоредба (чл.421 ТЗ) спрямо обикновения влог, чиято уредба е в предходния чл.420 ТЗ. Така и съгласно дефиницията на чл.1, пар.1 от Директива 94/19 депозит е „кредитно салдо, което се получава в резултат на средства, оставени по сметка или от временни положения, произтичащи от обичайни банкови сделки, и което дадена кредитна институция трябва да изплати, (...), както и всеки дълг“.Тази правна уредба показвала недвусмислено, че депозитът е вземане, което вложителят има към банката въз основа на облигационно отношение.

26.Целите на Директивата за гарантирането на депозитите, според СЕС, са едновременно да защитят вложителите и да се осигури стабилността на банковата система, като се избегнат масовите изтегляния не само от кредитни институции в затруднение, но и от стабилни такива, след загуба на общественото доверие в стабилността на банковата система - Решение по *Съединени дела С-688/16 и С- 109/16, Anisimovene*, т.83, каквото положение неминуемо е щяло да възникне при непредприемане на процесните надзорни мерки, Решение по *Дело С-44/79, Hauer, т. 19*).

27.От Решението по *Дело С-265/87 Schraeder HS Krafffutter G.&Co. KG*, т.15, извежда, че правото на собственост като принцип на правото на Общността, не представлява неограничено предимство, а трябва да се разглежда в светлината на социалната функция на дейностите, защитени с него. Ограничаването е било в обществен интерес, по-конкретно в интерес на стабилността на банковата система в страната като цяло.

28.Изтъква приетото по т.114 от Решението на СЕС по дело С-571/16 - обстоятелството, че депозитът на ищеца е бил олихвяван и изплатен, ведно с дохода от лихви, има съществено значение и следва да бъде взет под

внимание при преценката за наличие или липса на вреда, като в конкретния случай показва, че твърдяната вреда не е настъпила. Ищецът е получавал доходност по договора си с банката и в този смисъл не е претърпял вреда, вложената главница е била олихвявана през целия период на специален надзор. Разпоредбата на чл.119. ал.5 ЗКИ (отм.) счита за специална по отношение на чл. 86 ЗЗД.

29. На 06.11.2014 г. към главницата по сметката на ищеца са прибавени лихви в размерите, посочени в *писмо от К.* по делото. В изплатения гарантиран депозит на ищеца се включвали и начислените лихви към датата на решението на БНБ по чл.23, ал.1 ЗГВБ. *К.* посочва и конкретният размер на възнаградителната лихва за периодите 20.06.2014 г. - 06.11.2014 г., 25.07.2014 г. - 06.11.2014 г. и 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г., начислени по сметката на ищеца в *К.* Според заключението по ССЧЕ, по депозита на ищеца в *К.* е начислявана възнаградителна лихва през целия период от 20.06.2014 г. до 06.11.2014 г. Размерът на лихвата е била налична по сметките му в процесния период: за периода 30.06.2014 г. - 06.11.2014 г. – възлизала на 1905,56 лв., за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. - 1476,86 лв., а за периода 25.07.2014 г. – 05.11.2014 г. е 1506,70 лв. Вещото лице също така подробно е обяснило как и върху какви проценти е изчислило лихвата. В заключението вещото лице установило и размера на законната лихва за същите периоди, а именно за периода 30.06.2014 г. - 06.11.2014 г. — 7044,40 лв, за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. е 5 624,60 лв., а за периода 25.07.2014 г. - 06.11.2014 г. - 5 733,82 лв. Разликата между законната и договорната лихва по влога за периода 30.06.2014 г. - е 5 138,84 лв., за периода 26.07.2014 г. - 05.11.2014 г. е 4 147,74 лв., а за периода 25.07.2014 г. - 06.11.2014 г. с 4 227,12 лв.

30. Ответникът претендира, че дори евентуално да се приеме, че БНБ дължи някакво обезщетение за вреди, което по изложените аргументи противоречало на Решението от 25 март 2021 г. по дело С-501/18 на СЕС, то начислените на ищеца възнаградителни лихви за период, съвпадащ с исковия, следва да бъдат приспаднати от размера на обезщетението. В противен случай той би получил две обезщетения от държавата за това, че не е разполагал с парите си за исковия период - веднъж в размер на договорната лихва, включена в рамките на обезщетението, изплащано от ФГВБ и втори път - в размер на законната лихва, чрез която се изчислява размерът на обезщетението по иска за вреди. Дори да се приеме, че периодът, през който ищецът търпял вреди, следва да бъде определен в зависимост от постановяването на акт от БНБ, то крайната дата на периода на увреждането би следвало да бъде 06.11.2014 г. когато БНБ, е издала Решение № 138/06.11.2014 г. за отнемане лиценза на *К.* След тази дата. БНБ не е имала правомощия за изплащането на гарантираните депозити, датата 04.12.2014 г. е определена като начална дата за изплащане на гарантираните влогове с Решение №61/18.11.2014 г. на УС на ФГВБ и по никакъв начин не зависи от поведението на БНБ.

31. Липсвала причинно следствена връзка, според *т.117* от Решението на СЕС по дело С- 571/16, запитващата юрисдикция е тази, която *трябва да провери дали съществува пряка причинно-следствена връзка между*

нарушението и вредите. Евентуалното постановяване на акт, установяващ неналичността на депозитите, **не е достатъчно условие за започване на изплащането, което съобразно трайната съдебна практика означава липса на пряка и непосредствена причинна връзка, тъй като Фондът не би имал правомощие да започне изплащането на депозит. Това обосновава с изискването по чл.23, ал.1 и 5 ЗГВБ (отм. 14.08.2014 г.) – да е отнет лиценз.**

32. Счита за ноторно, че към Фондът не е разполагал с необходимите парични средства, за да започне изплащане на гарантираните депозити. Заем за тази цел Правителството му отпуска едва на 03.12.2014 г., видно от приложената разпечатка от електронния сайт на Министерството на финансите - <http://www.minfin.bg/bg/news/8730>. При тези обстоятелства, получаването на плащане от Фонда не е зависело от поведението на БНБ, а от платежоспособността на ФГВБ. Вложителите в К., в това число и ищецът, обективно нямало как да получат плащане на гарантирания размер на влоговете си преди Фондът да получи заем от Правителството за тази цел, което е станало едва на 03.12.2014 г.

33. Ищецът не би могъл да получи по съдебен ред законна лихва за периода преди 20.06.2016 г. от никое лице, тъй като то би противопоставило на тази претенция възражение за изтекла давност. По аргументите за неоснователност на главната претенция, неоснователна е и акцесорната за законна лихва върху търсеното обезщетение за вреди, считано от датата на подаване на ИМ до окончателното плащане. Доколкото главният иск е за обезщетение, представляващо законната лихва за забава върху размера на гарантирания влог на ищеца, счита за неоснователно искането за присъждането и на законна лихва за забава върху вземане за законна лихва за забава. Това би било анатоцизъм и съобразно трайната съдебна практика е недопустимо - Решение №4666 от 09.09.1999 по адм. д. №3204/1999 на ВАС).

34. В ход по същество ответникът чрез адв. Н. неоснователност на исковата претенция, както и разноски Иска от съда да отхвърли изцяло исковата претенция, претендира разноски по списък.

35. ПРОКУРОРЪТ - Д. при СГП, представи заключение за неоснователност на исковата претенция. Счита, че от БНБ и ФГВБ са изпълнени препоръките за спазване на Директивата за гарантиране вна влоговете, В хода на съдебното дирене не се установили противозаконни действия, на-вече бездействия на служители на БНБ, в резултат на които да е настъпило закъснялото плащане на гарантираните вземания на ищеца Изложи съображения за превнативния банков надзор. Счита, че искът следва да бъде отхвърлен. .

36. По делото са приети писмените доказателства, представени от старните и тези от третото неучастващо лице - К. АД в несъстоятелност, както и заключение на вещо лице по съдебно-икономическа експертиза относно начислените по влога на ищеца възнаградителни лихви - за различните времеви преиод в обхвата на исковия период, както и за размера на законната лихва за тези подпериоди.

Административен съд София-град, Първо отделение, 12 състав, като обсъди доказателствата по делото, взе предвид доводите и възраженията на страните, от фактическа и правна страна приема за установено следното:

По фактите, относими към качеството на ищеца на вложител в К. и получените от него в тази връзка суми, се установява следното:

37. К. С. Р. е бил титуляр на банкова сметка: безсрочен депозит в евро в [фирма] с IBAN [банкова сметка], открит на 14.11.2011 г. с Анекс №74671 към Рамков договор за платежни услуги за потребители за откриване на банкова сметка при условията на Преференциален безсрочен депозит.

38. Съгласно Рамков договор за платежни услуги за потребители (физически лица) от 14.11.2011 г. между [фирма] и К. С. Р., банката начислява лихва с текущ годишен лихвен процент в зависимост от размера на депозираната сума и в размерите съгласно Скалата за стандартните лихвени проценти, които Банката прилага към привлечените средства от клиенти, която е неразделна част от Тарифата за лихвите, таксите и комисионните, които Банката прилага при операциите с клиенти. Видно от Анекс №74671 от 14.11.2011 г. към Рамков договор за платежни услуги за потребители, същият е за откриване на банкова сметка в Е. за съхранение на пари при условията на преференциален безсрочен депозит с международен номер на банкова сметка [банкова сметка]. Анексът и рамковият договор са представени от ищеца към исковата молба.

39. Съгласно извлечение с дата 22.12.2014 г. от Банка ДСК ЕАД за IBAN [банкова сметка] с титуляр К. С. Р., на 22.12.2014 г. по сметката е постъпила сума в размер на 196 000,00 лв. от ФГВБ. Видно от списък на приетите от синдика вземания в производството по несъстоятелност, К. С. Р. е включен под №3582 и със сумата от 20 096,92 лв.

40. Видно от писмо с изх. № 1273/02.07.2021г. на К., на 06.11.2014г. за ищеца К. С. Р. е изпратена информация за подлежащата на плащане сума в размер на 196 000,00 лв. към Фонда за гарантиране на влоговете в банките, в съответствие с чл.4, ал.1 и ал.2 ЗГВБ (отм.), съгласно които разпоредби, Фондът гарантира пълно изплащане на сумите по влоговете на едно лице в една банка, независимо от броя и размера им до 1096 000 лв., като в посочената сума се включват и начислените лихви към датата на решението на БНБ по чл.23, ал.1 ЗГВБ - 06.11.2014г. С оглед на това, че по влога към датата на подаване на информация за подлежащата на плащане сума от К. (н) към ФГВБ, са налични средства, които представлявали съвкупност от главница и капитализирани лихви до 06.11.2014г., като К. не можело да установи каква част от изплатените средства чрез ФГВБ в размер на 196 хил. лв. представлява главница и каква част лихви. В таблици са посочени лихвените проценти по периоди, използвани от вещото лице за изготвяне на заключението.

41. Също видно от писмото на К., салдата по банковата сметка на К. С. Р. в евро, към определени дати в рамките на исковия период, са в следните размери: -към 20.06.2014г., към 30.06.2014г. и към 25.07.2014г. салдото е идентично – в размер на 105 404,56 евро, -към 06.11.2014г. – 10 146,83 евро.

Съгласно същото писмо от К., начислените но неосчетоводени възнаградителни лихви по сметка с титуляр К. С. Р. е както следва : -за периода 30.06.2014г. – до 06.11.2014г. е в размер на 1024,77 евро, -за периода от 25.07.2014г. до 06.11.2014г. – 810,27 евро и за периода от 26.07.2014г. – 05.11.2014г. – 794,22 евро.

42.С Решение №82 на БНБ прието с Протокол №14 от заседанието на 30 юни 2014 г., УС на БНБ считано от 01.07.2014 г. намалява лихвените проценти по депозити на [фирма] до средния им пазарен размер за банковата система по видове, матуритет и валути. В случаите, в които лихвените проценти по различните видове депозити на [фирма] са по- ниски от средния пазарен размер към м. май 2014 г., същите не се променят. Съгласно приложението към Решение №82 /30.06.2014г. на УС на БНБ, лихвеният процент по депозити на „К.“ за домакинства и нетърговски организации, обслужващи домакинствата /НТООД/, договорени за ползване след предизвестие е 2,59 % за депозити в левове, 2,74% за депозити в евро и 1,86% за депозити в щатски долари.

43.По делото е прието заключение на вещото лице К. по съдебно-икономическа експертиза, неоспорено от страните. Въз основа на данните за ищеца, вещото лице е дало заключение, че лихвите върху сумата от 196 000 лв. за всеки от посочените периоди и при прилагане на договорения лихвен процент за депозитите в евро, до 30.06.2014г. в размер на 7,5% годишна лихва, а за периода от 01.07.2014г. – в размер на 2,74%, съгласно Решение №82/30.06.2014г. на УС на БНБ. Вещото лице е направило изчисления, че при прилагането на тези лихвени проценти, по период лихвите върху сумата от 196 хил лева са както следва: -за периода от 30.06.2014г.(7,5%) - 01.07.2014г. (2,74%)- лихвата е в размер на 1905,56 лв.; за периода 25.07.2014г. до 06.11.2014г. – лихвен процент 2,74% лихвата е в размер на 1506,70лв.;за периода 25.07.2014г. до 05.11.2014г. при лихвен процент 2,74% , лихвата е в размер на 1476,86лв.

44.Вещото лице е направило изчисления и за законната лихва за забава върху сумата от 196 00 лева за периода от 30.06.- 06.11.2014г. е в размер на 7 098,95лв.; за периода от 25.07.2014г. до 06.11-2014г. в размер на 5 733,82 лв. и за периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г. в размер на 5 624,60лв.

По отношение действията/бездействията на УС на БНБ по отношение на К., страните са се позовали на следното :

45.Ищецът обосновава претенцията си на следните представени с исковата молба доказателства:

45.1.Прессъобщение от 17 юни 2014г. на БНБ, с което уведомява вложителите, че банковата система е стабилна, включително, че К. е с висока ликвидност и капиталова адекватност и функционира нормално.

45.2.Доклад за текущото състояние на К. АД, за който видно от данните в него, е изготвен към 30.06.2014г. , касещ действията на квесторите, с който квесторите считат, че следва да бъде извършена цялостна оценка на активите и пасивите на К..

45.3.Писмо от 01.08.2014г. на Европейската комисия , изхоящо от Д. Фул , в което в заключение подчертава, че е изключително важно да се намери разрешение и осигури защитата на вложителите и достъпът им до депозитите

в пълно съответствие с правото на ЕС.

45.4.Прессъобщение от 16 септември 2014г. на УС на БНБ, с което уведомява за действия във връзка с реструктуриране на К., както и, че към този момент продължавали да са налице условията, довели до поставянето на К. под специален надзор - остър недостиг на ликвидност за изпълнение на задълженията към депозантите и други кредитори, които бил в размер общо на 6 227 521 хиляди лева към септември 2014г.

45.5.Съобщение до медиите на Европейската комисия, от 25 септември, съгласно което се открива процедура за нарушение срещу Република България за неправилно транспониране на Директивата относно схемите за депозитите.

45.6.Препоръка към БНБ и ФГВБ относно необходимите действия за спазване на Директива 94/19/ЕО, издадена от Съвета на надзорниците на Европейския банков орган, обявена за невалидна с Решение от 25. 05.2021г. на СЕС по дело C-501/18.

45.7.Мотивите към проекта на Закон за гарантиране на влоговете в банките.

46.Отвeтникът с отговора на исковата молба представя следните доказателства:

46.1.Решение № 61/18.11.2014г. на Фонда за гарантирането на влоговете в банките, с което са определени 9 обслужващи банки и е определена начална дата 04.12.2014г. за изплащане на гарантираните депозити, както и съобщение за медиите за посоченото решение на ФГВБ.

46.2. Извлечение от Протокол № 27/06.11.2021г. за заседание на УС на БНБ, на което е взето **решение № 138 за отнемането на лиценза на К., във връзка с което съдът приема следното за характера на това решение като акт на БНБ.**

46.3.С Решение №138/06.11.2014г. на УС на БНБ, е отнет лиценза за извършване на банкова дейност на К., издаден през 1994г. на основание чл.36, ал.2, т.2 от ЗКИ –поради неплатежоспособност в хипотезата на отрицателна величина на собствения капитал и извода, че контролните и ръководни органи на банката са прилагали порочни банкови и бизнес практики, представяли са неверни и подвеждащи банкови отчети. Обсъдени са предприетите от БНБ действия, както и исканията на консорциум за реорганизиране на К. и искане за предоставяне държавна помощ в размер на 2,3 млрд. лв. от октомври 2014г., предприетите действия по искането. Изводите за капиталовата адекватност се основават на заключението на одиторите за обезценяване на активи в конкретен размер, потвърдено от паралелна проверка на инспектори на БНБ в доклад от 27.10.2014г., данните от финансовите и надзорни отчети към 30.09.2014г. и правилата на Регламент (ЕС) 575/2013г. Взети били предвид и погасените задължения по договори за цесия и волеизявления за прихващания към 31.10.2014г. Формиран е извод, че К. не отговаря на капиталовите изисквания по чл.92, §1 от Регламента, в това число за съотношенията между различните класове капитал.

46.4.Решение №138/06.11.2014г. на УС на БНБ се основава на несъответствие на капитала на банката с изискванията за капиталовата адекватност, като е формиран извод, че К. не отговаря на капиталовите изисквания по чл.92, §1

от Регламент (ЕС) 573/2013, в това число за съотношенията между различните класове капитал. На основание посочените съображения, решението за отнемане на лиценза на К. **представлява акт на надзорен орган за спазване на пруденциалните изисквания от кредитна институция.**

46.5.В решението за отнемане на лиценза са обсъдени и предходни решения, в това число и решението на УС на БНБ за поставянето на К. АД (н) под особен надзор.

46.6.С Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ, допълнено с Решение № 74/22.06.2014г., поради опасност от неплатежоспособност, за срок от три месеца, К. е поставена под специален надзор и са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения на банката и е забранено да извършва всички дейности, съгласно банковия ѝ лиценз. Решението е мотивирано уведомление то ръководството на банката за спиране на плащанията към клиенти поради недостиг на ликвидни средства, настъпило в резултат на масирано теглене на средства. За тези обстоятелства БНБ е уведомена с две писма от изпълнителните директори на К. от същата дата. Правните основания са разпоредби по ЗКИ - чл.115, ал.2, т. 2 и т.3. Във връзка със ситуацията с К. и свързаната с нея Банка В., също учредена и установена в България – групата К..

46.6.Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ, допълнено с Решение № 74/22.06.2014г. за поставянето на К. под специален надзор и налагането на ограничения, е със срок на действие три месеца. Следователно, още преди да бъде издадено Решение № 73/20.06.2014г., на УС на БНБ, ръководството на К. е разпоредило спиране на разплащанията и на всички видове банкови операции поради изчерпана ликвидност. В конкретната ситуация с К. към 20.06.2014г., УС на БНБ очевидно не е имал нито правна нито фактическа възможност за различна преценка от тази на ръководството на търговската банка да спре плащанията и всички видове банкови операции за втори път – чрез разпореденото с решението „спира за срок от три месеца изпълнението на всички задължения“ на К. и „ограничава дейността на банката, като ѝ забранява да извършва всички дейности съгласно лиценза за извършване на банкова дейност.“ Обстоятелството, че К. е в неплатежоспособност към 20.06.2014г., е установено и с решението на съда по несъстоятелността.

47.От изложеното следва, че към 20.06.2014г. К. е имала недостиг на ликвидност, тъй като поради медиен натиск, непосредствено преди тази дата, от банката са изтеглени значителни средства. Разрешаването на достъпа до депозитите на вложителите макар и частичен, е зависело от осигуряването на ликвидност.

48.Също към 20.06.2014г. К. вече е била неплатежоспособна, както е установено с Решение №1443/03.07.2015г. по т.д.[ЕИК] г. на Софийски апелативен съд, който е определил 20.06.2014г. като начална датата на неплатежоспособността.

49.Решенията на УС на БНБ по отношение на К., в това число за поставянето под особен надзор и за отнемането на лиценза, не е оспорено пред съд, влязло е в сила.

50.Видно от Протокол №23 от 16 септември 2014г. на УС на БНБ, за

Решение № 114 за удължаване срока на специалния надзор на К. и са дадени указания на квесторите, на основание, че все още съществуват причините, обосновали поставянето на банката под особен надзор, както и по други съображения, свързани с указания към синдиците.

51.Видно от Протокол №12 от заседанието от 22 юни 2014г. на УС на БНБ, за взето Решение № 74 за изменение и допълнение на Решение № 73 /20.06.2014г. – относно поставянето на К. под особен надзор, като измененията и допълненията включват констатирани фактически грешки.

52.Видно от Протокол № 14 от заседание на УС на БНБ на дата 30 юни 2014г., е прието Решение №82, с което считано от 01.07.2014г. се намаляват лихвените проценти по депозити в К. до средния им пазарен размер в съответствие с приложение към решението. Изменението на лихвените проценти по депозитите е взето предвид от вещото лице при изготвянето на заключението.

53.Протокол №16 от заседанието от 31 юли 2014г. на УС на БНБ, с Решение № 94 е приет доклада за текущото състояние на К., представен от квесторите, както и други решения във връзка с особения надзор.

54.Видно от копие на Официален вестник на ЕС от 10 юли 2013г. , се съдържа информация и съобщения на Европейската комисия, в това число във връзка с прилагането от 1 август 2013г. на правилата държавни помощи за банките.

55.С Прессъобщение от 22 август 2014г. на БНБ, се обявяват на обществеността предприетите действия и възможните решения за К., в това число за невъзможността да бъде предоставена държавна помощ.

60.По делото са приети „Основни принципи за ефективен банков надзор“ от септември 2012г. на Б. комитет за банков надзор.

Правни съображения и изводи на съда

По правното основание на иска - чл.1, ал.1 от ЗОДОВ във връзка с чл.203 и следващите от АПК

61.Ищецът е посочил като правно основание на исковата си претенция чл.1, ЗОДОВ за всички основания – както за вреди от нарушение на правото на ЕС, така и по предявения иск при условията на евентуалност за вреди от нарушение на националното право. Съгласно разпоредбата на чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица постановени при или по повод изпълнение на административна дейност. В уточнението си ищецът не е посочил, че основава претенцията си за нарушение на правото на ЕС по чл.4, пар.3 ДЕС. Съгласно даденото тълкуване по т.6 от диспозитива на решението по преюдициално дело С-501/18, настоящият съд не е длъжен да квалифицира служебно исковата претенция като такава по разпоредбата на договора, „стига приложимите разпоредби на националното право да не са пречка този съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на Съюза в подкрепа на този иск.

62.Съгласно чл.203, ал.3 АПК, нова разпоредба, приета с ДВ брой94/2019г., по

реда на тази глава –Глава единадесета „Производства за обезщетения“ по АПК, се разглеждат и исковете за обезщетения за вреди причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на ЕС , като за имуществената отговорност и за допустимостта на иска се прилагат стандартите на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушение на правото на ЕС.По реда на производството за обезщетения по АПК, се разглеждат и исковете за обезщетения за вреди, причинени от достатъчно съществено нарушение на правото на Европейския съюз, като за имуществената отговорност и за допустимостта на иска се прилагат стандартите на извъндоговорната отговорност на държавата за нарушение на правото на Европейския съюз - чл.203, ал.3 АПК.

63.Отговорността на държавата за вреди от незаконосъобразни актове, действия и бездействия при или по повод административна дейност, съответства на отговорността, уредена по правото на ЕС в чл.340, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз. По силата на същата разпоредба, в случай на извъндоговорна отговорност Съюзът в съответствие с основните принципи на правото, които са общи за държавите членки, е длъжен да поправи вредите, причинени от неговите институции или служители при изпълнението на техните задължения.

64.Следователно, приложимите разпоредби на националното право не са пречка настоящият съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на ЕС, **като съдът следва да приложи стандартите за извъндоговорната отговорност на ЕС.** Извъндоговорната отговорност по правото на ЕС за вреди се подчинява на определени условия, установени чрез тълкуване на правото на ЕС от Съда на ЕС, най-общо следните:

А.По допустимостта на иска:

65.Според практиката на Съда, с оглед на гарантиране на правната сигурност и на доброто правораздаване, за да са допустими исковата молба или жалбата, е необходимо съществените правни и фактически обстоятелства, на които те се основават, да следват поне обобщено, но по логичен и разбираем начин от текста на самата искова молба или жалба. По-конкретно, за да бъдат изпълнени тези изисквания, искова молба или жалба, целяща поправяне на вреди, за които се твърди, че са причинени от институция на Съюза, трябва да съдържа данни, които позволяват да се определят действията на институцията, на които ищецът или жалбоподателят се позовава срещу нея, причините, поради които той счита, че съществува причинно-следствена връзка между тези действия, и вредата, която твърди, че е понесъл, както и характерът и размерът на тази вреда (вж. решение от 7 октомври 2015 г., Accorinti и др./ЕЦБ, -79/13, EU:T:2015:756, т. 53 и цитираната съдебна практика).

Б.По основанията, въз основа на които е допустимо да бъде ангажирана извъндоговорната отговорност за вреди по правото на ЕС :

66.Съгласно постоянната съдебна практика за ангажирането на извъндоговорната отговорност на Съюза за неправомерно поведение на неговите органи, по смисъла на горепосочената разпоредба, трябва кумулативно да са налице три условия, а именно неправомерност на

поведението, в което се упреква институцията, наличие на вреда и на причинно-следствена връзка между твърдяното поведение и претендираната вреда – така решенията по делата Bergadem и Gouri/Комисия, C-35/98P, EU:C:2000:361, т.39-42, FIAM и др./Съвет и Комисия, C-120/06P и C-121/06P, EU:C:2008:476, т.106 и т.164-166; Evropaiki Dynamiki / Комисия, T-297/12, EU:T:2014:888, т.28.

67. Също според съдебната практика, условието неправомерното поведение на институция, изисква да е установено достатъчно съществено нарушение на правна норма, която има за цел да се предоставят права на частноправни субекти – така решенията по делата Bergadem, т.42-43 и FIAM, т.173, цитирани по-горе. Единствено неправомерно поведение на институция, което води до подобно достатъчно съществено нарушение, може да ангажира отговорността на Съюза. Решаващият критерий, за да се приеме, че нарушението на правото на Съюза е достатъчно съществено, е наличието на явно и сериозно несъблюдаване от институция на границите, които са наложени на нейното право на преценка - така решението по делото Bergadem, т.43 цитирано по-горе. Според Съда на ЕС, режимът в областта на извъндоговорната отговорност на Съюза взема предвид по-конкретно сложността на ситуациите, които трябва да се уредят, трудностите, свързани с прилагането или тълкуването на правните текстове, и по-специално свободата на преценка, с която разполага авторът на оспорвания акт – така решенията по делата Bergadem, т.40, цитирано по-горе, Комисия /Camarg и Tico, C-312/00 P, EU:C:2002:736, т.52; Комисия/F. M., C-472/00, EU:C:2003:399, т.24.

68. По отношение на условието за наличие на вреда, отговорността на Съюза може да бъде ангажирана само ако ищецът наистина е претърпял „реална и сигурна“ вреда. В тази връзка ищецът е длъжен да представи убедителни доказателства пред съда на Съюза, за да се установят наличието и размерът на подобна вреда (така в решенията по делата SELEX Sistemi integral / Комисия, C-481/07P, EU:C:2009:461, т.36; Idromacchine и др./Комисия, T-88/09, EU:T:2011:641, т.25.

69. Що се отнася до условието за наличие на причинно-следствена връзка, то е изпълнено, когато съществува непосредствена връзка като между причина и следствие между допуснатата от въпросната институция неправомерност и претендираната вреда — връзка, която ищецът трябва да докаже. Съюзът може да носи отговорност само за вреди, произтичащи достатъчно пряко от неправомерното поведение на съответната институция – решението по делото Yedae Tarim ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret/Съвет и Комисия, C-255/06, EU:C:2007:414, т.61.

70. Основанията за отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС са припомнени и по т.113 от решението по преюдициално дело C-501/18 от Съда на ЕС: "увредените частноправни субекти имат право на обезщетение при наличието на три условия, а именно: предмет на нарушената правна норма на Съюза да е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата да е достатъчно съществено и да съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от частноправните субекти вреда."

71. Що се касае до допустимостта на процесния иск, относно изискването

вредата да е действителна и сигурна, във връзка с отговора по т.5 от диспозитива на решението по преюдициално дело C-501/18 Съдът на ЕС, във връзка с иск като процесния - т.124 -126 от решението, Съдът на ЕС е попосочил, че тъй като обезщетението за вреди на частноправни субекти от нарушения на правото на Съюза трябва да бъде равностойно на претърпяната вреда, така че да осигури ефективна защита на правата им, националните **съдилища имат основание да следят за това защитата на гарантираните от правния ред на Съюза права да не води до неоснователно обогатяване на оправомощените лица** (т.125 от цитираното решение). Съдът припомня в т.126 от решението, че правото на обезщетение за вреди, причинени на частноправни субекти от нарушения на правото на ЕС, следва да дава възможност за предявяване на иск за отговорност, основаващ се на настъпването на непосредствено предстоящи и предвидими в достатъчна степен на сигурност щети, дори ако точният размер на увреждането все още не може да бъде изчислен.

72.Що се касае до условието по националното право, актовете на БНБ, от които ищецът счита, че търпи вреди, да са отменени като незаконосъобразни по предвидения за това ред - чл.204, ал.1 АПК, при идентични обстоятелства, като тези на ищеца по делото - вложителите нямат правен интерес да ги оспорват и същите са влезли в сила, по същото преюдициално дело по т.120 от решението и от отговора по т.5 от диспозитива е дадено тълкуване, че подобно условие може да затрудни прекомерно получаването на обезщетение за вредите, когато на практика няма възможност за отмяната на действието или бездействието, от което са настъпили вредите или тази възможност е силно ограничена и следователно не е разумно да се налага такова условие на увреденото лице.

73.На основание отговора по 5-ти въпрос от диспозитива на решението по преюдициално дело C-501/18, доколкото ищецът твърди конкретен размер на вредите, представляващ негово безспорно вземане от кредитна институция, както и даденото тълкуване за недопустимост на изискването актовете на БНБ, от които се твърди, че произтичат вредите, да са отменени по надлежния ред, то искът следва да се приеме за допустим.

Компетентност на УС на БНБ да издаде акт за установяване на неличността на депозитите в кредитна институция, на основание чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2014/ 49

74.Ответникът претендира, че такава компетентност не е изрично предвидена по националното право, нито е регламентирано понятието „неналичен депозит“, спрямо кредитните институции през исковия период УС на БНБ имал само надзорни правомощия. Ищецът претендира, че УС на БНБ има компетентност да издаде акт на основание нормата на директивата – за неличност на депозитите, което обосновава с възложените публично-правни функции на БНБ главната от които е да поддържа ценовата стабилност, наред с която бил възложен и надзорът на кредитните институции, действа като орган, носител на административни правомощия. Също се позовава на изключителната компетентност на БНБ по чл.2, ал.6 ЗБНБ, на компетентността на БНБ съгласно чл.4, пар.1, т.40 от Регламент (ЕС) №575/2013г., на правомощието по чл.13 и чл.36 ЗКИ да издава и отнема

лицензии. На основание този набор от функции, ответникът счита, че именно БНБ е компетентният орган по чл.1, параграф 3, буква и) от Директива 94/19, изменена с Директива 2014/ 49. В контекста функциите на БНБ като надзорен орган върху банковата система и да поддържа стабилността на банковата система, счита, че произтича задължението да обяви неналичността на депозитите по смисъла на Директивата.

75.По въпроса дали БНБ е компетентният орган да установи неналичност на депозити в кредитна институция, СЕС е дал следните насоки:

75.1.Решение от 4 октомври 2018 г. по Дело С-571/16, К., ECLI:EU:C:2018:807

-По т. 2 от диспозитива на решението – за установяване на депозитите с изричен акт, без да се извежда от други актове като решение за поставяне под специален надзор: **„2. Член 1, точка 3, подточка и) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14, трябва да се тълкува в смисъл, че неналичността на депозитите по смисъла на тази разпоредба трябва да се установи с изричен акт на компетентния национален орган и не може да бъде извеждана от други актове, като решението на Българската народна банка, с което Корпоративна търговска банка е поставена под специален надзор, нито презумирана въз основа на обстоятелства като тези в главното производство.“**

-По т. 71 от мотивите, формирали отговорът на този въпрос СЕС е посочил, че член 1, точка 3 подточка и) от Директива 94/19 само посочва обстоятелствата, при които компетентните органи са длъжни да установят, че депозитите са неналични. С отговорът на първи въпрос по същото решение, че установяването на неналичността на депозитите не зависи от неплатежоспособността на КИ и от отнемането на нейния банков лиценз, и отклоняването от предвидените в тази разпоредба срокове за установяване на неналичността и за изплащане на депозитите по съображение, че е необходимо кредитна институция да бъде поставена под специален надзор.

75.2. Решение от 25 март 2021 г. по Дело С-501/18, БТ, ECLI:EU:C:2021:249

-По т. 63 от решението, са обобщени съображения по делото К., относими към установяването на неналичност на депозити:

„63.Както изрично следва от текста на член 1, точка 3, подточка и), първа алинея от Директива 94/19, необходимо и достатъчно условие, за да се установи неналичността на депозит, който е дължим и изискуем, е по **виждане на компетентния орган дадена кредитна институция да изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и да не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи (...)**. Освен това максималният петдневен срок, даден на компетентния орган, за да изпълни безусловното и достатъчно точно задължение да установи неналичността, е съгласно самия член 1, точка 3, подточка и), втора алинея от тази директива императивен и никаква възможност за дерогиране на този срок не е предвидена в някоя от останалите разпоредби на посочената директива (...). Така от текста на член 1, точка 3, подточка и) от Директива 94/19 следва, че тази разпоредба предвижда безусловно и достатъчно точно задължение,

поради което предоставя права на частноправните субекти, и следователно съдържа норма с директен ефект (.....).“

-По т. 64 от решението, са посочени депозитите, които следва да бъдат взети предвид при преценката за неналичен депозит

„66. (...), депозитът, който не е дължим, нито платим, съгласно приложимите законови и договорни условия, не може да се взема предвид от компетентния орган, за да се установи неналичност на депозитите по смисъла на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, но същевременно, от момента, в който компетентният орган установи неналичността на депозитите в съответната кредитна институция, такъв депозит трябва да се разглежда, по силата на същата разпоредба, като подлежащ на изплащане депозит.“

-По т. т. 62 от решението по дело C-501/18 на СЕС са припомнени условията по член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, определящи установяването на неналичен депозит: *понятието „неналичен депозит“ по смисъла тази директива означава „депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно [законовите] и договорни условия, приложими към него“, когато не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила дължими и изискуеми депозити, компетентни органи са установили, че по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, тази „кредитна институция изглежда неспособна за момента [...] да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи“.*

76. Съгласно в относимата редакция към октомври 2014г., съгласно указанията на СЕС, идентично и към юни 2014г., член 36, ал.2 ЗКИ предвижда, че : „(2) **Българската народна банка задължително отнема издадения лиценз на банка поради неплатежоспособност, когато:**

1. не изпълнява повече от 7 работни дни свое изискуемо парично задължение, ако това е пряко свързано с финансовото състояние на банката и по преценка на БНБ не може да се очаква изплащане на изискуемите парични задължения в приемлив период от време, или

(3) Решението по ал. 2 се взема от БНБ до 5 работни дни от установяване на неплатежоспособността.“

77. Срокът за вземане на решението и невъзможността за изплащане на задълженията в близък / приемлив период от време, връзката на невъзможността за плащане с финансовото състояние на банката, като условия по директивата и националната норма съвпадат. Не съвпадат условията, свързани с неизпълнението на паричното задължение, които следва да бъдат преценени.

-условието по чл. 36, ал.2 т.1 ЗКИ - неизпълнение на изискуемо парично задължение повече от 7 дни,

-неизпълнение съгласно законовите и договорни условия, приложими към него (депозита), с уточнението, че се касае за всички изискуеми депозити.

78. В случая националният законодател е установил минимален срок на неизпълнение – повече от 7 дни, какъвто срок не е предвиден в директивата. Съществуването на такъв срок би означавало, че вложителите следва да търпят предвидено в закона неизпълнение от страна на банката, тъй като

едва тогава започва да тече срок от 5 дни за вземане на решението за отнемане на лиценза. Съществуването на минимален срок на изпълнение – „не по-малко от 7 дни“, противоречи на изискването по директивата компетентният орган да установи неналичността на депозитите възможно най-скоро и не по-късно от 5 дни след като се е уверила за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити.

79.Изискването по националното право вложителите да търпят най-малкото 7 дни изпълнение от страна на банката, не транспонира условие по директивата, опорочава изискването за срока по директивата, в който следва да се установи неналичността – т. 60 и 61 от решението по делото К..

80.Следователно, решението, което УС на БНБ е компетентен да приеме по чл.36, ал.2, т.1 ЗКИ, не съответства на актът, който компетентният орган следва да издаде за да установи неналичност на депозити в банка, съгласно член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19.

81.В т.99 от решението по делото К. съдът е посочил, че свободата на преценка, която член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 оставя на държавите членки, е във връзка с **определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозитите, а на последния** – свобода на преценка във връзка с определянето на финансовото положение на съответната кредитна институция. Всички останали условия, свързани с определянето на неналичността на депозитите са установени в разпоредбата на директивата.

82.Що се касае до въпроса дали УС на БНБ има компетентност по националното право да установи неналичността на депозитите, на основание нормата на директивата, отговорът според настоящият съд следва да бъде положителен, но по съображения, различни от издаването на актове и възложени правомощия, свързани с установяване на неплатежоспособност или прилагането на мерки за специален надзор спрямо кредитни институции, които са неотнормирани, според приетото от СЕС в цитираните две решения, в това число,

83.На първо място, БНБ е единственият орган към 20.06.2014г., на който законодателят е възложил правомощие да защитава интересите на вложителите в банките. Така съгласно чл. 2, ал.6 от Закона за БНБ: "Българската народна банка регулира и осъществява надзор върху дейността на другите банки в страната с оглед поддържане стабилността на банковата система и **защита интересите на вложителите.**"**Действително, в националното законодателство не е предвидено изрично УС на БНБ да издаде решение за установяване на неналичността на депозитите, нито понятието „неналичен депозит“.** **Обаче в чл. 16, в "т. 17.** разглежда и решава други въпроси от дейността на банката." Тази разпоредба урежда така наречената "имплицитна" или "подразбираща се компетентност", която в правото на ЕС е установена с решението на Съда на ЕС по делото AETR, тоест, възложената компетентност предоставя на съответната институцията и правомощието да предприема всички действия и актове, необходими за постигането на целта, заради която е предоставена съответната компетентност.

84.От правото на ЕС и с цел защита на вложителите произтича задължение за

издаването на решение за неналичност на депозитите, като без съмнение, на основание предоставената компетентност по чл.2, ал.6 ЗБНБ, УС на БНБ е органът, който е следва да разгледа и реши дали в конкретната ситуация с К. следва да бъде издадено решение по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19. Такова решение не е издадено.

85. Възникнало ли е обаче задължението за издаването му за УС на БНБ, на основание обстоятелствата за К. АД (н) за спрени плащания, установени още на 20.06.2014г. поради липса на ликвидност. В случая установяването, че съответната кредитна институция е неспособна да изплати депозита, е установено от органи на самата банка, за което е информиран УС на БНБ на 20.06.2014г. Обстоятелството, че не съществува близка перспектива да се изплати депозита, също е възможно да бъде по преценка на органи на кредитната институция. Видно от доклада на квесторите - л. 23 от делото, на първата страница е обсъдено състоянието на банката при встъпването на квесторите в длъжност. Посочено е следното:

85.1. "На 20 юни 2014г. с писмо с вх. № 77699 до БНБ представителите на К. АД внасят искане К. АД да бъде поставена под специален надзор. Искането е обосновано с предизвикана загуба на доверие, масова паника сред вложителите и проблеми с ликвидността, което предизвиква затруднения в изпълнение на паричните задължения към вложителите. С последващо писмо с входящ номер 77778 от същата дата К. уведомява БНБ, че К. АД е преустановила разплащанията и всички банкови операции."

85.2. Забраната за извършването на всички банкови операции, с Решение № 73/20.06.2014г. на УС на БНБ, е постановено за срок от 3 месеца. Този срок представлява и положителен отговор на въпроса за преценката на БНБ, че не съществува близка перспектива К. АД (н) да изпълнява задълженията си за плащане. Допълнителен аргумент ва тази насока са цитираните по-горе данни от мотивите на решението на УС на БНБ за удължаването на срока на особения надзор - банката продължавала да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата дейности за изпълнение на задълженията си към депозантите и другите кредитори. Тези задължения са общо в размер на 6 227 521 хил. лв. към м. септември 2014г. ". Тази констатация е направена след като преди това УС на БНБ е разрешило операции, които могат да подобрят ликвидността - като операции за погасяване на задължения към банката.

85.3. Следователно, УС на БНБ е разполагал с всички данни да определи депозитите в К. като "неналични" още на 20.06.2014г.

86. При анализа на обстоятелствата по главното производство обаче се установява, че след като е уведомена от К. за нейните финансови затруднения и проблеми с ликвидността, БНБ я поставя под специален надзор заради опасност от неплатежоспособност и решава да преустанови всички плащания и операции на К.. Така надзорните мерки по отношение на К. свидетелстват за съмненията, които БНБ е изпитвала, предвид финансовото положение на К., относно способността ѝ да изплати депозитите в кратък срок. Освен това решението на БНБ за преустановяване на плащанията и операциите на К. е препятствало последната да изплати депозитите. (точка 109 от решението по делото К. на СЕС).

87. По силата на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 БНБ разполага с определена свобода на преценка, за да установи дали депозитите в кредитна институция са неналични, тази свобода на преценка се упражнява в определена рамка. Ако условията, посочени в член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 са изпълнени, компетентният национален орган е длъжен в императивния петдневен срок да установи, че депозитите са неналични

88. Второто изречение на чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19 определя задължението и срокът за издаването на решението за установяването на неналичните депозити. Относима е действащата редакция, приета с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Директива 94/19/ЕО относно схемите за гарантиране на депозити по отношение на гарантирания размер и срока за изплащане, според която в член 1, точка 3, подточка i) втората алинея се заменя със следното:

„Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми;“.

89. Следователно, най-късно до 25 юни 2014 г. включително, за УС на БНБ, на основание чл.16, т.17 ЗБНБ във връзка с чл.2, ал.6 от същия закон, е възникнало задължение и е следвало да издаде решението за установяването на неналичността на депозитите, на основание условията, предвидени в чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19.

90. Не може да бъде възприета тезата на ответника, че не е предвидено правомощие на УС на БНБ да установява неналичността на депозити в кредитна институция на основание защита на потребителите. След като чл.16, т.17 ЗБНБ предвижда общо правомощие за УС на БНБ да издава и други, извън изрично изброените решения, но свързани с дейността на банката, то самият законодател не е ограничил компетентността на УС на БНБ само до изрично и изчерпателно изброени в тази разпоредба, което не нарушава принципа за законоустановеност на правомощията на националната централна банка. Препращането от законодателя към дейността на банката позволява във всеки конкретен случай да се прецени има ли предоставена компетентност да издаде конкретен акт.

91. В случая чл.16, т.17 от ЗБНБ е правното основание за издаването на решение от УС на БНБ, по задължение, произтичащо от правото на ЕС, свързано с дейността на банката. Безспорно националното право определя, че дейността на банката включва защитата на вложителите - чл.2, ал.6 ЗБНБ, а чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14/ЕО, предвижда задължение за издаването на решение в защита на вложителите.

92. Следователно, при обстоятелствата за К. към 20.06.2014г., с оглед защита на вложителите в К. като е имал задължение да издаде, но не е издал изрично решение по чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, изменена с Директива 2009/14/ЕО, УС на БНБ е осъществил незаконосъобразно бездействие, в нарушение на норма по правото на ЕС, която без съмнение предоставя права на частноправни субекти - вложителите в кредитна

институция.

93. В случай, че такова решение е издадено, съгласно приетото по т. 69 от решението по делото БВ, и вложител, чийто депозит не е нито дължим нито изискуеми, съгласно приложимите закони и договорни условия, може да претендира изплащане на гарантирания депозит.

94. В случая чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19 е транспониран неправилно, тъй като националното право определя, че само от решението за отнемането на банковия лиценз на кредитна институция и в определен срок от издаването му, националната схема за гарантиране на депозитите - ФГВБ, има задължение да започне изплащане (т.70 от решението по делото БВ, С-501/18 на СЕС).

95. Съгласно приетото по т. 71 от решението по делото БВ, С-501/18 на СЕС, когато от гледна точка на съдържанието си разпоредбите на директивата са безусловни и достатъчно точни, честноправните субекти могат пред националните съдилища да ги противопоставят на държавата, ако тя не ги е транспонирала или транспонирането е неправилно. С второто изречение от същата точка, съдът обаче посочва, че ако разпоредбите на директива са безусловни и достатъчно точни, частноправните субекти могат да ги противопоставят не само срещу държава членка и на всички органи от нейната администрация, но и на лица, които се отличават от частноправните субекти и трябва да бъдат приравнени на държавата било защото са публичноправни юридически лица, коти оса част от държавата в широк мисъл било защото са контролирани и зависими от публичен орган, било защото са натоварени от такъв орган да изпълняват задача в обществен интерес и за тази цел са им възложени изключителни правомощия.

96. На УС на БНБ са възложени изключителни правомощия, както по отношение на кредитните институции, така и по отношение на паричната политика и системите за плащане, така и по отношение на защитата на вложителите. Без съмнение, неправилното транспониране на чл.1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19, има връзка с дейността на УС на БНБ - чл.2, ал.6 ЗБНБ и поради това може да бъде противопоставено, ищецът е допустимо да се позове на разпоредбата на директивата срещу УС на БНБ за да търси отговорност за вреди от нарушение на правото на ЕС.

97. От цитираната съдебна практика на СЕС е безспорно, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, който определя условията за установяването на неналичност на депозитите, е норма от правото на Съюза, която има за предмет предоставянето на права на частноправните субекти, а целта на Директива 94/19 е да се защитят вложителите. Също установяването на неналичността на депозитите се отразява пряко върху правното положение на вложителя, тъй като задейства механизма за гарантиране на депозитите и съответно изплащането на същите на вложителите.

98. Също условието за наличие на достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза предполага явно и значително неспазване от държавата членка на границите, които са наложени на нейното право на преценка. Факторите, които трябва да се вземат под внимание - решение от 5 март 1996

г., В. du ркcheur и Factortame, С- 46/93 и С- 48/93, EU:C:1996:79, т. 56, са по-конкретно:

- степента на яснота и прецизност на нарушената правна норма,
- обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи,
- извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото,
- умишленият или неумишлен характер на допуснатото нарушение или причиненото увреждане, или още обстоятелството, че с поведението си институция на Европейския съюз може да е допринесла за неприемането, приемането или запазването в разрез с правото на Съюза на определени национални мерки или практики.

99. При преценка на посочените обстоятелства следва, че член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19, е достатъчно ясна и безусловна, като оставя на държавите членки само свобода на преценка във връзка с определянето на органа, компетентен да установява неналичността на депозитите, а на подследния - свобода на преценка във връзка с определяне на финансовото положение на кредитната институция. При тези обстоятелства, нито се касае до грешка, нито до извиним характер на нарушението от страна на УС на БНБ. Най-малкото е отправено писмо от Комисията - Д. Фул, във връзка с водени са разговори именно с цел българската държава чрез компетентните органи да предостави достъп до депозитите на вложителите в К. - писмото от 01 август 2014г. - лист 31 от делото. В писмото на Комисията е посочено изрично, че дискрецията на компетентния орган съществува в определени граници, котио според информацията, с която разполага Комисията, изглежда са надхвърлени. Въпреки това, БНБ е настоявала, в томва число и в прессъобщенията до обществеността, представени по делото, че следва да се направи ясна оценка на качеството на активите и на капиталовата адекватност на К. за да бъдат взети обосновани решения за бъдещето на банката и банковата група К.. Тази позиция няма нищо общо със задължението да бъде предоставен достъп до депозитите на вложителите, произтичащ от правото на ЕС. Като последица от посоченото поведение, е формирана практика в разрез с правото на ЕС, но българската държава чрез последващи законодателни изменения, е транспонирала правилно директивата, поради което е преустановена за в бъдеще възможността от подобно поведение. Затова е представил доказателства самият ищец-мотивите към законопроекта за Закон за гарантирането на влоговете в банките - лист40 от делото, в който освен другото е посочена и процедурата за нарушение № 2014/2240 по отношение неизпълнение на задълженията , произтичащи за република България съгласно чл. 1, параграф 3 и чл. 10 параграф 1, първа алинея от директива 94/19/ЕО.

100. При така изложеното, то по делото се доказаха първите две предпоставки за ангажирането на отговорността на държава-членка за вреди от нарушение на правото на ЕС, а именно:

1.от УС на БНБ е допуснато нарушение на член 1, точка 3, подточка i) от Директива 94/19 - норма по правото на ЕС, която предоставя права на

частноправните субекти - вложители в кредитна институция, поради което ищецът в качеството си на вложител, е допустимо да се позове на нарушението срещу БНБ пред съда и да търси отговорност за вреди от нарушението.

2. Нарушението е достатъчно съществено.

По третото условие - претърпяната вреда от нарушението, претендирана от ищеца - в размер на законната лихва за определен период, да е в пряка причинна връзка с нарушението на правото на ЕС, съдът съборази следното:

101. Този въпрос се свежда до преценката дали е допустимо ищецът в качеството му на вложител в К. да претендира заплащането на законната лихва като обезщетение от установеното незаконосъобразно бездействие на УС на БНБ, тъй като ищецът нито претендира не изтъква данни в исквата молба или уточнение към нея, освен съображението, че по общо правило за забавено изпълнение на парично задължение се дължи законната лихва.

102. В т. 49 от мотивите на решението по преюдициално дело C-501/18 и т. 1 от диспозитива му е посочено, че член 7, параграф 6 от Директива 94/19 следва да се тълкува в смисъл, че предвиденото в него право на вложителя да получи компенсация обхваща единствено изплащането от схемата за гарантиране на депозитите на неналичните депозити на този вложител до определения в член 7, параграф 1а от тази директива размер. В т. 53 – 57 от решението е прието, че задължение на държавата е да уреди схеми за гарантиране на депозити с минимално равнище на покритие от 100 000 Е. за всеки вложител, като това изплащане следва да стане в рамките на 20 работни дни от датата, на която компетентните органи са установили неналичността на депозита. Изрично е посочено в решението, че както следва от 24 съображение от преамбюла ѝ, че Директива 94/19 не може да доведе до отговорност на държавите членки или техните компетентни органи по отношение на вложителите, ако те са осигурили официалното въвеждане и признаване на една или повече схеми за гарантиране на депозитите или на самите кредитни институции и са осигурили компенсирането или защитата на вложителите съгласно условията, предписани от посочената директива, защото директивата не дава на вложителите права, по силата на които да ангажират отговорността на държавата на основание на правото на Съюза, когато депозитите им не са налични поради слаб надзор от страна на компетентните национални органи.

103. Следователно, по правото на ЕС отговорността на държавите членки към вложителите в кредитни институции е уредена единствено в чл. 7 от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 година относно схемите за гарантиране на депозити, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на съвета от 11 март 2009 година, изменена с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година. Тази отговорност не предвижда задължение за лихва при забавено изплащане на гарантираните депозити от съответната схема. Идентично, по националното право ищецът няма право на законна лихва

като обезщетение за забавено плащане на гарантирания размер на депозита му от ФГВБ, поради изричната забрана за това по националното право, въведена с чл. 24, ал.2 от ЗГВБ от 1998г. (отменен) в сила към фактите по делото. Съгласно първата алинея от разпоредбата, фондът се суброгира в задълженията на банките към вложителите, но втората алинея предвижда, че Фондът не дължи лихви.

104.От страна на ищеца се претендира, че според българският закон при паричните притежания обективният измерител на стойността на нарушеното право е законната лихва по чл.86, ЗЗД. На основание, че съгласно чл.7, параграф 1, от Директива 94/19 ЕО, вложителят има право да получи гарантирания размер на депозита се извежда, че всяко неизпълнение на парично задължение е забавено изпълнение и може да породя претенция за заплащане на закъснителни вреди. В случая за държавата било възникнало парично задължение, което не било изпълнено в срока, предвиден в директивата, а при неизпълнение на парично задължение, кредиторът винаги имал право на обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата.

105.Следва да се подчертае, че предвиденото за законната лихва по чл.86, ал.2 ЗЗД, съответства на Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки, която съгласно чл. 1 се ограничава до борбата със забавата на плащане по търговски сделки и се прилага за всички плащания, извършвани като възнаграждение за търговски сделки - параграфи 1 и 2 от разпоредбата, прилага се и за свободните професии, но не и за потребителите на услуги, каквито са клиентите на търговските банки – потребители на финансови услуги. Понятието търговски сделки, дефинирано в член 2, параграфи 1 и 3 определя търговски сделки само като такива между предприятие, или предприятия и държавни органи, които водят до доставка на стоки или предоставянето на услуги, а предприятие означава всяка организация, различна от публичен орган, участваща в упражняването на независима икономическа или професионална дейност, дори когато тази дейност се упражнява само от едно лице. Откриването на сметка за депозит срещу лихва не съставлява независима икономическа дейност за кредитната институция. Видно от съображение 8 от преамбюла на директивата, обхватът ѝ се ограничава до плащанията като възнаграждение по търговски сделки, **второто изречение предвижда изключването на сделките, извършвани с потребителите и лихвите по други видове плащания, например плащанията, извършвани в рамките на обезщетенията за щети, включително тези, извършвани от застрахователните компании.** Следователно, директивата не се прилага за сделките между търговец и потребител на услуги, каквито са вложителите в кредитните институции.

106.Именно тази директива определя в чл.2, т. 5 "лихва за забава на плащане", като законна лихва за забава на плащане на процент, който е равен на сумата на основния лихвен процент и най-малко осем процентни пункта. Дефинирано е и понятието за "основен лихвен процент". Съгласно чл.12 от Директива 2011/7/ЕС, до 16 март 2013г. държавите членки е следвало да приемат необходимите разпоредби, за да се съобразят с членове 1-8 и 10, а с

член 13 от директивата се отменя Директива 2000/35/ЕО, считано от 16 март 2013 г., без да се засягат задълженията на държавите-членки относно срока за транспонирането ѝ в националното право и прилагането ѝ. Следва да се посочи, че цитираните правни положения до тук са идентични и в двете директиви – относно предметния обхват и изключването на определени категории задължения, както и по отношение на определянето на законната лихва. Видно от таблицата за съответствие между двете директиви, новата директива засяга единствено в чл.4 сделките между търговци и държавни органи.

107.Българската държава транспонира Директива 2011/7/ЕС едва с приемането на Постановление №426 от 18 декември 2014г. за определянето на размера на законната лихва по просрочени парични задължения, в сила от 01.01.2015г., обнародвано ДВ брой 106/23.12.2014г. Транспонирането на директивата е посочено изрично в параграф 1 от допълнителните разпоредби на постановлението, а в член единствен от него се определя годишният размер на законната лихва. Също с ПМС 426/2014 е прието на основание чл. 86, ал.2 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), и отменя ПМС № 100/2012 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута (ДВ, бр. 42 от 2012 г.). **Правилото по чл.294, ал.1 от Търговския закон, идентично както цитираните норми на директивата предвижда, че лихва се дължи между търговци. В рамковия договор и анекса, сключени между К. и ищеца, по силата на които същият има качеството на вложител в К., не могат да се квалифицират като договор между търговци.**

108.Видно от Р. договор за платежни услуги, сключен между ищеца и К. – лист 15 от делото, правното основание е чл. 40, ал.2 от Закона за платежните услуги (отм.), като този закон в чл. 41 , ал.1 урежда всички изисквания към съдържанието на договора за платежни услуги, сред които и уговарянето на лихвите, които банката дължи, което изискване е спазено чрез съдържанието на чл.4 от рамковия договор, който по същество препраща към Скала за стандартните лихвени проценти на банката към клиентите ѝ, неразделна част от Тарифата за лихвите, таксите и комисионните, които банката прилага при операции с клиенти.

109.От всичко изложено следва, че чл.86, ал.2 ЗЗД, както и при задължението за съобразено прилагане на нормите на Директива 2011/7/ЕС, не може да се изведе общо правило, че вложителите в кредитна институция, като кредитори с право на вземане от кредитната институция, при неплащане се прилага законната лихва. Аргумент за това е и обстоятелството, че Фондът се суброгира в задължението на кредитната институция към вложителите - чл.24, ал.1 ЗГВБ (отм.) а както предвижда втората алинея от разпоредбата, фондът не дължи лихви. Тази разпоредба е в съответствие с предвиденото изключване на потребителите от приложното поле на Директива 2011/7.

110. Аргумент, че законната лихва по чл.86, ал.2 ЗЗД е приложима за присъждането на обезщетения за вреди от дейност на публични органи, може да се изведе от националното право само в строго определени хипотези, а не като общо правило. Тези хипотези са свързани със задължение

за връщане на определена сума, постъпила по държавния бюджет, а сумата като част от него участва в разходите по бюджета. Видно от чл.129, ал.6 ДОПК, недължимо внесени или събрани суми, с изключение на задължителни осигурителни вноски, се връщат със законната лихва за изтеклия период, когато са внесени или събрани въз основа на акт на орган по приходите, а по арг. От ал.5 от същата разпоредба е видно, че се касае общо за публични държавни вземания (данъци, такси, имуществени санкции, установени, събрани или наложени от органите по приходите, незаконосъобразно отказани за възстановяване суми. В приложното поле на чл.129, ал.5 ДОПК не попадат гарантираните вземания на вложители от Фонда.

111.Що се касае до допустимостта да се кумулира договорна и законна лихва по националното право, следва да се посочи съдебната практика на ВКС - РЕШЕНИЕ № 93 ОТ 27.10.2016 Г. ПО Т. Д. № 1882/2015 Г., Т. К., I Т. О. НА ВКС, с което съдът се е произнесъл по правен въпрос: "Допустимо ли е начисляването /кумулирането/ на наказателни лихви за забава и законна лихва за забава върху едно и също вземане, за един и същи период на забава в частност, когато вземането е преоформено по реда на ЗУНК, договорени до 31.12.1990 г." при допълнителния критерий на т. 3 на чл. 280, ал. 1 ГПК – от значение за точното прилагане на закона и за развитието на правото. По поставения въпрос са изложени следните правни съображения:

„Обстоятелството, че отношенията между страните са уредени по специалния закон ЗУНК не изключва прилагането на разпоредбите на общия ЗЗД, доколкото прилагането им не е изключено от специалния закон.

В правната теория, в зависимост от юридическия факт, който поражда задължението, лихвите се определят на законна и договорна лихва, като последната може да бъде възнаградителна или обезщетителна. Уговорената наказателна лихва, освен обезщетителна функция има и обезпечителна функция - определение № 591/18.07.2011 г., ч.т.д. № 47/2011 г. на ВКС, ТК, II т.о./. **В този случай наказателната лихва служи за обезщетение на причинените на кредитора вреди от забавеното изпълнение на паричното задължение за главница. Разпоредбата на чл. 86, ал. 1 ЗЗД урежда последиците от неизпълнението на всяко изискуемо парично задължение, когато страните не са уговорили друго. Кредиторът има право на законна мораторна лихва срещу изпадналия в забава длъжник, без да е уговорена. Мораторната лихва по чл. 86, ал. 1 ЗЗД е само законна, като размерът ѝ се определя от Министерския съвет - чл. 86, ал. 2 ЗЗД, за разлика от договорната наказателна лихва, която може да бъде по - висока, равна или по - ниска от законната лихва.**

При предявен иск за парично вземане ищецът има право освен на обезщетението по чл. 86, ал. 1 ЗЗД, да претендира и законна лихва върху непогасеното от длъжника вземане за периода след завеждане на делото до окончателното плащане. Законната лихва се дължи като законова последица от предявяването на иска за вземането и за да бъде присъдена, е достатъчно да бъде поискана от ищеца, т.е. не е нужно претенцията за заплащането ѝ да се индивидуализира по начина, характерен за иска по чл. 86, ал. 1 ЗЗД.

В правната теория и съдебна практика обаче се приема за недопустимо

кумулярането на неустойка за забава на неизпълнение на парично задължение с обезщетение по чл. 86, ал. 1 ЗЗД за същото неизпълнение / така решение № 68/9.07.2012 г. т.д. № 450/2011 г. на ВКС, ТК, Іт.о., постановено по чл. 290 и сл. ГПК/. В този случай кредиторът неоснователно би се обогатил, а длъжникът ще претърпи двойна имуществена санкция за едно и също неизпълнение, с което би се нарушил принципът на позитивното право за недопускане неоснователно обогатяване на кредитора за сметка на длъжника. Този принцип не може да бъде изключен при договорите, сключени по ЗУНК, доколкото законът не съдържа разпоредба за кумулиране на наказателни лихви с мораторна законна лихва за възмездяване на вредите от забавено изпълнение на паричното задължение по кредита.

От горното следва, че когато страните са уговорили наказателна / мораторна / лихва за забавено изпълнение на парично задължение, съдът е длъжен да се съобрази с претенцията на кредитора, тъй като клаузата има силата на закон за тях. В този случай претенцията за мораторна законна лихва би била неоснователна, противното би довело до неоснователно обогатяване на кредитора.

Или отговорът на правния въпрос е, че е недопустимо кумулиране на наказателни лихви за забава и законна лихва за забава върху едно и също вземане, за един и същи период на забава и в частност, когато вземането по кредитите е преоформено по реда на ЗУНК, договорени до 31.12.1990 г.“

112. В казуса по делото по реда на чл.4 от Р. договор между ищеца и К. е договорена лихва, която банката изплаща на ищеца - договорен лихвен процент за депозитите в евро, до 30.06.2014г. в размер на 7,5% годишна лихва, а за периода от 01.07.2014г. – в размер на 2,74%, съгласно Решение №82/30.06.2014г. на УС на БНБ. По силата на чл.119, ал.5 ЗКИ, отменена понастоящем, законодателят е предвидил договорните лихви да бъдат начислявани при прилагането на надзорни мерки от страна на УС на БНБ. Следователно, ищецът по силата на закона получава договорна лихва, която в случая следва да се определи като мораторна или наказателна, доколкото касае период, в който банката не извършва банкова дейност. Договорната лихва би имала характер на възнаградителна лихва, когато е дължима в резултат от ползването на депозирания от сума за икономическата дейност на банката. В случая мораторната и възнаградителната лихва по силата на закона – чл.119, ал. 5 (отм.) ЗКИ, имат един и същ размер. Това обстоятелство не променя различният им характер, тъй като са различни юридическите факти, обусловили начисляването им.

113. Следователно, за процесния период, за вземането си за гарантирания размер на депозита, ищецът е получил договорна лихва, която има обезщетителен характер и съвпада с периода, през който поради незаконосъобразното бездействие на УС на БНБ, не е имал достъп до депозитите си. Именно в този смисъл, поради обезщетителният характер на тази лихва, размерът на полученото плащане, следва да бъде взет предвид по смисъла на т.114 от решението по делото К., както изисква СЕС - по

отношение на твърдението за претърпяна вреда.

Присъждането на законната лихва като обезщетение за вреди от нарушаването на правото на ЕС, настоящият съд съобрази следното

114. На въпроса дали следва да се присъди на ищеца законната лихва като обезщетение за вреди от нарушаването на правото на ЕС, следва да се вземе предвид установеното в съдебната практика на СЕС по този въпрос. Тя е обобщена в Заключението на генералния адвокат по дело C-336/13P, **Европейска комисия срещу IPK I. — W. Tourism Marketing Consultants G.**, представено на 4 септември 2014 година, които обобщения са следните:

1. При анализа на съдебната практика се установява **"принципа за разграничение между компенсаторни и мораторни лихви и основните произтичащи от него последици,"** (т.42), като самият принцип на разграничение, изведен в съдебната практика, е разгледан по т. 44-47 от заключението:

В решение Campolongo/Върховен орган (27/59 и 39/59, EU:C:1960:35), прави разграничение между:

-мораторните лихви, които определя като тези, които „по принцип представляват правно уредено начисляване и определяне на претърпяната вследствие забава при изпълнението на едно задължение вреда, забава, която следва да бъде констатирана чрез предварително отправена покана за изпълнение“, и

-компенсаторните лихви, които „се пораждат като обезщетение за вреди и лихви вследствие неизпълнение на дадено задължение без предварителна покана за изпълнение“, и чието „присъждане предполага вреда“. В този казус е поставен въпроса до каква степен длъжностно лице би могло да получи лихви върху надбавките и обезщетенията, които може да иска вследствие на отмяната на решението, с което е отказано приемането на оставката му. Според това съдебно решение искането за присъждане на лихви е следвало да бъде отхвърлено, но по различни съображения, в зависимост от това дали става въпрос за мораторни или за компенсаторни лихви. В първата хипотеза отхвърлянето се е наложило поради **„липса на каквато и да е правна уредба“ на мораторните лихви в общностното право, докато във втората хипотеза отсъствието на доказателства или дори само на твърдения за вреди е довело до отхвърляне на искането за компенсаторни лихви.**

2. В множество решения СЕС е извел процесуалните последици от разграничението, по-специално с оглед принципа на недопустимост на новопредявени искания - Решения Roumengous C./Комисия (158/79, EU:C:1985:2, т. 8—14), Amesz и др./Комисия (532/79, EU:C:1985:3, т. 11—17), Battaglia/Комисия (737/79, EU:C:1985:4, т. 6—13), Amman и др./Съвет (174/83, EU:C:1985:288, т. 13), Culmsee и др./ЕИСК (175/83, EU:C:1985:289, т. 13) и A. и др./Комисия (176/83, EU:C:1985:290, т. 19). В решение Комисия/Brazzelli Lualdi и др. (C- 136/92 P, EU:C:1994:211, постановено по дело за обезщетение за вреди, причинени на длъжностни лица или на служители на Съюза при

изплащане на забавени възнаграждения, Съдът отново потвърждава принципа на това разграничение. В това отношение Съдът припомня, че се е наложило самият той да разграничи тези две категории лихви, по-специално за да постанови, въз основа на процесуалните елементи, присъщи на всяко от делата, с които е сезиран, **че исканията за компенсаторни лихви са били недопустими, докато тези за мораторни лихви са били допустими, но неоснователни.** От това той достига до извода, че при тези условия не може да се счита, че разграничението не води началото си от съдебната практика(точка 35 от решението).

3.Решение Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), постановено в рамките на иск за обезщетение, по начин, който вече е касически, отново утвърждава правилото, че „следва да се разграничават мораторните от компенсаторните лихви“(точка 55), от което Съдът достига до извода, че решение на Съда относно мораторните лихви не оказва влияние върху съдбата на компенсаторните лихви.

4.Според генералният адвокат, дадения в тези съдебни решения отговор има стойност на принцип, а определенията, дадени в решенията Campolongo/Върховен орган (EU:C:1960:35) и Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), **дават указания относно разграничението между компенсаторни и мораторни лихви.**

5.Що се отнася до категорията "Компенсаторни лихви", е изведено следното:

В съдебните спорове за обезщетения **целта на компенсаторните лихви е най-вече да поправят вредата, причинена от обезценяването на парите в периода след увреждащото събитие.** Предвиждането на компенсаторни лихви в действителност **покрива най-общо всички неблагоприятни последици от изтеклия период между настъпването на увреждащия факт и датата на оценяването му от страна на съда.** Под това наименование могат да бъдат представени финансовата вреда вследствие на :

-невъзможността да се ползват печалбите от производствена дейност - решението по делото - Mulder и др./Съвет и Комисия, Решение от (EU:C:2000:38 или

-вследствие загуба на лихви поради невъзможност за влагане на дължимия размер в банка - Решение по делото Berti / Комисия (131/81, EU:C:1985:72, т. 16.)

" Тъй като са съставна част на вредата, естествено компенсаторните лихви намират правното си основание в принципите относно поправянето на вреди в рамките на извъндоговорната отговорност на Съюза. По силата на принципа на пълна обезвреда обезщетяването „има за цел да възстанови доколкото е възможно имущественото състояние на увреденото лице [...]. От това следва, че [...] трябва да бъде отчетено обезценяването на парите, настъпило след увреждащото събитие“ - решение Grifoni/Комисия (C- 308/87, EU:C:1994:38, т. 40).

Обезщетителната функция на компенсаторните лихви, от друга страна, води до две съществени последици според генералния адвокат:

-На първо място, тя обяснява защо Съдът поставя присъждането им в

зависимост от традиционните условия за прилагане на извъндоговорната отговорност на Съюза. Като се позовава на трайна съдебна практика, Съдът посочва, че е „важно ищецът да е изпълнил условията за извънсъдебна отговорност, за да може да претендира за присъждане на компенсаторни лихви“ - решение Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 50). Поправянето на вредите в рамките на извъндоговорната отговорност „има за цел доколкото е възможно да възстанови имуществото на увреденото лице“(Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 51). и „[с]ледователно, когато са изпълнени условията за извъндоговорна отговорност, неблагоприятните последици вследствие изтеклия период от време между настъпването на увреждащия факт и датата на плащане на обезщетението, не могат да бъдат пренебрегнати [...], доколкото следва да се отчита обезщетяването на парите“ (Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38, т. 51).

На второ място, **обезщетителният характер на компенсаторните лихви обяснява защо те по принцип се изчисляват в зависимост от действително претърпените от ищеца вреди,** тоест като се вземе предвид процентът на инфлация през разглеждания период. Този принцип изглежда общоприет, макар че неговото конкретно прилагане води до различни резултати. Той изчислява размера на компенсаторните лихви, като се позовава на процента на инфлация, макар този процент да се счита за отправна точка, от която съдът може да се отклони в рамките на своята свобода на преценка относно размера на вредата. Така например в решение Mulder и др./Съвет и Комисия (EU:C:2000:38), постановено по съединени дела C- 104/89 и C- 37/90, по първото дело Съдът приема, че ищите имат право да претендират лихви, „съответстващи на процента на инфлация за периода от датата на настъпване на вредата до постановяване на междинното решение“(точка 220 от решението), вследствие на което добавя към обезщетението лихва в размер на 1,85 %, съответстваща на данните на Е. и заключението на експерта, като изтъква още, че този лихвен процент изглежда „разумен и икономически оправдан“(точка 221). По второто дело той установява, че според заключението от експертната процентът на инфлация през разглеждания период е средно 1,2 %, и приема, че доколкото това изглежда „разумно и справедливо“, към дължимото обезщетение следва да се прибави компенсаторна лихва в размер на 1,5 %(точка 352).

6.Що се отнася до размера на мораторните лихви, в заключението е посочена следната съдебна практика на Съда на ЕС:

Съдът първоначално отказва присъждането на лихви за забава поради „липса на каквато и да е правна уредба [на тези лихви] в общностното право“, впоследствие Съдът без никакво нормативно основание прогласява „допустимия“ характер на „искането за присъждане на лихви“, като се обосновава с основните принципи на правото, общи за държавите членки, към които препраща изрично член 215, втора алинея от Договора ЕИО, по-късно член 288, втора алинея ЕО, понастоящем член 340, втора алинея ДФЕС (Решения DGV и др./ЕИО (241/78, 242/78 и 245/78—250/78, EU:C:1979:227, т.

22), Dumortier и др./Съвет (64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 и 45/79, EU:C:1979:223, т. 25), Ireks-A./ЕИО (238/78, EU:C:1979:226, т. 20), Interquell Stdrke-C. и Diamalt/ЕИО (261/78 и 262/78, EU:C:1979:22, т. 23), Pauls A./Съвет и Комисия (256/81, EU:C:1983:138, т. 17), Birra Wьhrer и др./Съвет и Комисия (256/80, 257/80, 265/80, 267/80, 5/81, 51/81 и 282/82, EU:C:1984:341, т. 37) и Sofrimport/Комисия (С- 152/88, EU:C:1990:259, т. 32).

Този принцип, изведен чрез сравнителен анализ на принципите, които са в сила в националните правни системи, впоследствие получава, най-малкото по отношение на вземанията на Европейския съюз от всеки длъжник, своето правно основание в Регламент (ЕО, Е.) № 2342/2002 и по-специално член 86 от този регламент, който предвижда по всички неизплатени на падежа задължения, когато задължаващото събитие не е обществена поръчка за доставка или услуга по дял V на посочения регламент, **да се начисляват мораторни лихви по процент, равняващ се на лихвата, прилагана от ЕЦБ към основните ѝ операции по рефинансиране, завишена с 3,5 пункта.**

Както многократно е посочено в съдебната практика, която се основава на идеята, че не е възможно да се начисляват мораторни лихви за вземане, чийто размер не е известен, задължение за плащане на мораторни лихви може да има само когато главното вземане е „сигурно, що се отнася до размера му, или може да бъде определено въз основа на установени обективни елементи. За този извод генералният адвокат се е позовал на решенията Amman и др./Съвет (174/83, EU:C:1986:339, т. 19 и 20), Culmsee и др./ЕИСК (175/83, EU:C:1986:340, т. 19 и 20), A. и др./Комисия (176/83, EU:C:1986:341, т. 19 и 20), Agostini и др./Комисия (233/83, EU:C:1986:342, т. 19 и 20), Ambrosetti и др./Комисия (247/83, EU:C:1986:343, т. 19 и 20), Delhez и др./Комисия (264/83, EU:C:1986:344, т. 20 и 21. Обсъдил е, че тези шест решения са по искове от страна на длъжностни лица за заплащане на лихви за забава върху възнаграждение, изплатено със задна дата във връзка с регламент, приет вследствие решение на Съда за отмяна на предходен регламент, с който е извършена актуализация на възнагражденията и корекционните коефициенти със задна дата; Съдът приема, че възнаграждението става определено или определимо едва след влизане в сила на последния регламент, тъй като, предвид правото на преценка на Съвета, преди тази институция да упражни правомощията си, не може да има никаква сигурност относно размера на актуализациите; решение de Szy-Tarisse и Feyaerts/Комисия (314/86 и 315/86, EU:C:1988:471, т. 33), искане за мораторни лихви върху увеличението на основната заплата, получено вследствие решение на Комисията, прието в изпълнение на съдебно решение за отмяна на решение за назначаване на жалбоподателите като длъжностни лица стажанти, в частта му, която се отнася до класирането в степен и в стъпка; Съдът приема, че лихвите следва да се начисляват не считано от жалбата на основание член 90, параграф 2 от Статута, а считано от решението за ново класиране, с което вземането става сигурно, и решение Комисия/Brazzelli Lualdi и др. (EU:C:1994:211, т. 53). В същия смисъл вж. решенията Herkenrath и др./Комисия (Т - 16/89, EU:T:1992:24, т. 31) и W./Комисия (Т - 361/94, EU:T:1996:37, т. 52).

От това следва, че към размера на дължимото обезщетение следва да се прибавят мораторните лихви, считано от датата на постановяване на решението, с което е установено задължението за поправяне на вредата. По този въпрос генералният адвокат се е позовал на решения Roumengous С./Комисия (158/79, ЕУ:С:1985:2, т. 11), Battaglia/Комисия (737/79, ЕУ:С:1985:4, т. 10), Mulder и др./Съвет и Комисия (С- 104/89 и С- 37/90, ЕУ:С:1992:217, т. 35), Съдът определя за начален момент на мораторните лихви датата на постановяване на междинното си решение, което макар да не определя точните компоненти на вредата, посочва необходимите за нейното изчисляване елементи, както и решения Samar/Съвет и Комисия (ЕУ:Т:2005:283, т. 135 и 144) и S. E./Комисия (ЕУ:Т:2007:212, т. 343). Тази дата съответства най-често на датата на титула, с който е признато правото на вземане. Така например искане за мораторни лихви върху разноски може да има едва от датата на определението, с което те са установени - решения Mulder и др./Съвет и Комисия (ЕУ:С:1992:217, т. 35) и Samar/Съвет и Комисия (ЕУ:Т:2005:283, т. 144).

Разрешението, съгласно което лихвите текат от датата на съдебното решение, с което се установява задължението за поправяне на вредата или се определя размерът на обезщетението, по дефиницията **се прилага единствено при споровете за обезщетения, които се характеризират с липсата на предварително определен размер на главното вземане, който задължително се определя от съда**. Обратно, когато размерът на главното вземане е предварително определен, съдебната практика най-често **присъжда мораторни лихви считано от датата, на която длъжникът е поканен да изпълни задължението си**). Така например при споровете в областта на публичната служба мораторните лихви върху сумите, които се дължат по силата на разпоредби от правилниците, по принцип текат от датата на жалбата или от датата, на която тези суми са станали дължими, ако тя е по-късна от първата - решения Jacquemart/Комисия (114/77, ЕУ:С:1978:156, т. 26), Razzouk и Beydoun/Комисия (75/82 и 117/82, ЕУ:С:1984:116, т. 19), Roumengous С./Комисия (ЕУ:С:1985:2, т. 11), Amesz и др./Комисия (ЕУ:С:1985:3, т. 14) и Battaglia/Комисия (ЕУ:С:1985:4, т. 10).

Що се отнася до процента на мораторните лихви, той най-често е определян без особени обяснения като фиксиран процент, който в актуалната практика на Общия съд в действителност съответства на лихвения процент, прилаган от ЕЦБ за основните операции по рефинансиране, увеличен с два пункта.

7. Лихвите, които се дължат по вземания за недължимо платени суми, които са неотнормирани към казуса по делото, но следва да се споменат, за разграничението на относимите лихви към исковете за обезщетенията за вреди.

Съдебната практика в тази област води началото си от решение на Първоинстанционния съд Согус UK/С. (ЕУ:Т:2001:249). Това решение е постановено в спор, възникнал вследствие на съдебно решение, с което е намален размерът на наложена от Комисията на предприятие глоба за нарушение на правилата за конкуренция. Постановеният въпрос е свързан с размера на дължимите от Комисията лихви върху сумата, която тя е върнала

и която съответства на разликата между размера на платената глоба и размера, определен от Първоинстанционния съд. Тъй като се намира на плоскостта на мерките за изпълнение на решението за отмяна, Първоинстанционният съд приема, че задължението за връщане на цялата или част от платената глоба включва не само размера на главното вземане за недължимо платената глоба, но и мораторни лихви върху тази сума, тъй като, както пояснява, „присъждането на *мораторни* лихви върху недължимо внесения размер е необходима съставна част на задължението за възстановяване на предходното положение, което Комисията носи по силата на съдебно решение за отмяна или за пълнен съдебен контрол, доколкото при пълното възстановяване на недължимо платената глоба не може да не се държи сметка за някои елементи, например изтеклото време, които в действителност могат да доведат до намаляване на нейната стойност“ (т. 54). Първоинстанционният съд добавя, че поради това, за да бъде напълно възстановено положението, в което кредиторът законосъобразно би се намирал, ако отмененият акт не е бил издаден, точното изпълнение на такова съдебно решение изисква да се отчете обстоятелството, че връщането настъпва след изтичане на определен по-къс или по-дълъг период от време, през който той не е можел да разполага с недължимо платените от него суми. Що се отнася до процента на дължимата лихва, като се позовава на общоприет принцип от вътрешното право на държавите членки в областта на неоснователното обогатяване, Първоинстанционният съд приема, че този процент би следвало по принцип да бъде равен на „законния или съдебноустановения лихвен процент, без капитализация“ (точка 60). Въпреки това Първоинстанционният съд се отклонява от този подход, като отчита особените обстоятелства в разглеждания случай, които се характеризират с факта, че подлежащата на връщане сума е била вложена от Комисията и е донесла капитализирани лихви (точки 62 и 63). Ето защо, като отчита в крайна сметка както обогатяването на Комисията, така и обедняването на предприятието ищец, Първоинстанционният съд присъжда на последното сума, равна на получените от Комисията приходи, към която от друга страна добавя мораторни лихви.

115. Също условията във връзка с поправянето на вредите от нарушение на правото на ЕС, не следва да бъдат по-неблагоприятни от условията, при подобни вътрешни иски - принцип на равностойност, нито да бъдат уредени по начин, който прави получаването на обезщетение практически невъзможно или прекомерно трудно - принцип на ефективност. От това следва, че към процесния иск е приложимо предвиденото за размера на обезщетенията по чл. 4 ЗОДОВ, в това число на основание принципа на равностойност, предвид, че на БНЛб ся възложени изключителни правомощия, които имат публичен характер и по арг. от т.131 от решението по делото К., за съответствие на правилата по чл.4 ЗОДОВ с този принцип.

116. От практиката на СЕС по иски за обезщетения за вреди от неизпълнение на задължение за издаването на акт по правото на ЕС, обезщетението следва да има компенсаторен характер, съизмерим с вредите и без да се допуска обогатяване (нито печалба, нито загуба), размерът на

обезщетението не е предварително определен и подлежи на доказване във всеки конкретен случай. Идентично правно положение по отношение на размера на обезщетението следва и от чл. 4 ЗОДОВ: подлежат на обезщетяване само реално претърпените вреди и само вреди, които са доказани; вредите да са пряка и непосредствена последица от незаконосъобразната административна дейност. Трайна е съдебната практика, че имуществените вреди подлежат на доказване във всеки конкретен случай, не се предполагат за настъпили само по силата на незаконосъобразната административна дейност, която рефлектира в правната сфера на едно лице, т.е вредоносният резултат не се презюмира. В тежест на ищеца е да докаже по безспорен начин, че е претърпял претендираните като обезщетение вреди от имуществен характер в точно определен размер, както и причинната им връзка с нарушението на правото на ЕС.

117. Анализът на съдебната практика на СЕС по исковете за обезщетения, а също и от националната съдебна практика следва, че иск за присъждане на законната лихва като вреда от забавено изпълнение, е допустимо да се предяви срещу ответник – кредитор, който дължи главницата, от която произтича искането за лихва. Поради това искове за вреди от недължимо внесена сума по бюджета, по иск срещу държава-членка или ЕС, освен главницата, се присъжда и законната лихва. Казусът по делото обаче не е такъв.

118. Законната лихва според националното право – чл.86, ал.2 от Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), съставлява обезщетение за кредитора при неизпълнение на изискуемо парично задължение по облигационно правоотношение, може да се претендира срещу длъжника, който не е изпълнил паричното задължение, в това число ведно с иск за самото парично задължение. Както се посочи по-горе, само в изрично предвидени от закона случаи, държавата дължи законната лихва върху подлежащата на възстановяване сума на частноправните субекти. Държавата е получила незаконосъобразно плащане от данъчен субект като приход в бюджета, като за да не се допусне неоснователно обогатяване на фиска, следва да възстанови положението към момента на плащането за данъчния субект.

Поради това следва да върне недължимо полученото, като присъждането на законната лихва в този случай има характер на обезщетение за вреди, определено от законодателя. Казусът по делото обаче не касае недължимо плащане на конкретна сума от частен субект в полза на държавата, нито се касае за суми, постъпили по бюджета на държавата, които да съставляват и част от разходите.

119. Задължението на държавата в случая се свежда да регламентира Национална схема за гарантиране на депозитите, съгласно изискванията на директивата. Това е направено с чл. 7 от Закона за гарантирането на влоговете в банките от 1998г., понастоящем отменен – чрез създаването на Фонд за гарантирането на влоговете в банките по силата на закона, регламентирани са функциите и дейността на фонда, а от източниците на финансиране е видно, че държавата не участва със средства. Този фонд се финансира чрез вноски от банките, от приходи, а при недостиг – от заеми.

Фондът е юридическо лице, което се контролира от Сметната палата, фондът не извършва административна дейност, нито има властнически правомощия, в случай на искове към фонда от вложители, правоотношенията са изцяло равнопоставени – между частноправни субекти. Както по националното право – чл.23, ал.2 ЗГВБ (отм.), така и по правото на ЕС – отговорът по т.1 от Решението от 25.03.2021г. по делото БВ, С-501/18 на СЕС, във връзка с тълкуването на чл.7 от Директивата, да не е предвидено изплащането на лихва за забавено изпълнение.

120.От изложеното следва, че държавата, нито чрез БНБ нито чрез ФГВБ, не е длъжник по облигационно правоотношение спрямо вложителите за сумата на гарантирания размер на депозита, нито е била задължена да осигури средства на фонда за изплащане на депозитите. Такова задължение няма и БНБ като юридическо лице, доколкото ФГВБ е самостоятелно юридическо лице – чл.7, ал.2 ЗГВБ (отм.) през процесния исков период.

121.В случая неиздаването на административен акт от УС на БНБ за неналичност на депозитите в К., е условието, което при правилно транспониране на Директива 94/19, в това число изменена частично с Директива 2009/14, би следвало да постави началото на процедурата и на срока за изплащането на гарантирания размер на депозитите от ФГВБ, което обаче не е предвидено в чл.23, ал.1 ЗГВБ от 1998г., отменен. Видно е от обстоятелствата, че поради недостиг на средства, е било невъзможно ищецът да има фактически достъп до депозита си в К. нито да получи плащане на гарантирания размер.

122. Ищецът е предявил претенция за присъждане на обезщетение в конкретен паричен размер, равностоен на законната лихва в размер на 6 000 лева върху гарантирания размер на депозита от 196 000 лв. и за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г. Г. размер на депозитите на вложителите от 196 000 лв. е равностоен на 100 000 евро, предвиден в чл.7 от Директива 94/19, изменен с Директива 2009/14. Това е така, тъй като обменният курс на еврото към българския лев е фиксиран от закона – член 29, ал.2 от Закона за българската народна банка от 1997 г. и решение № 223 на Българската народна банка от 31 декември 1998 г., според което едно евро (Е.) е равно на 1,95583 български лева (BGN).

123.Ищецът претендира законната лихва от определено бездействие на УС на БНБ което като последица е причинило вреди на ищеца, уточнени в исковата молба на лист 12 от делото така: „Пропуснатата полза в този случай представлява доходът, който вложителите не са могли да реализират от собствените си средства. А вредите следва да бъдат определена като обезщетение , изразяващо се в законната лихва , изчислена върху сумата на депозита в общ размер 196 000,00 лв.“ Следователно, се касае за пропусната полза – изразяваща се в невъзможността ищецът да получи доходи от депозита си през исковия период, като отговорността е ограничена само до размера на гарантирания депозит. Според ищецът УС на БНБ е следвало още на 20.06.2014г. да констатира неналичност на депозитите и това е първият момент съобразно директивата, в който „следвало да бъде осигурен достъп до средствата ми“. В съображенията в исковата молба по предпоставката причинно следствена връзка за реализиране отговорността на

държавата, ищецът претендира, че поради бездействието на БНБ да изпълни пряко произтичащо от директива 94/19 задължение да констатира „неналичен депозит“, подлежащ на изплащане от ФГВБ, последният не имал задължение да започне изплащане.

124. След издаването на решението на УС на БНБ за отнемането на лиценза, за ФВБ е възникнало задължение за изплащане на гарантираните депозити, сред които и на ищеца, доколкото такава информация е подадена за него от квесторите и депозитът му – до 196 000 лева, е изплатен. Определянето на 04.12.2014г. като начална дата за изплащане на депозитите на вложителите, изцяло зависи от решението на управляващия орган на ФГВБ. Според чл.23, ал. 5 и ал.6 ЗГВБ от 1998г. отменен, първоначалният срок е 20 работни дни от решението за отнемане на лиценза, който в случая е спазен. Касае се за законоустановен срок, предоставен на ФГВБ за да организира изплащането на депозитите. Идентичен срок за изплащането на депозитите от схемата за гарантиране на депозитите, е предвиден и в Директива 2009/14 за изменението на чл. 10, параграф 1 от Директива 94/19.

125. В сроковете за изпълнение на задълженията както на УС на БНБ така и на ФГВБ, установени от закона, не е налице бездействие, съответно не може да се вмени незаконосъобразно поведение, съставляващо отговорност за вреди. Едва след изтичането на съответния срок следва да се преценява дали е допуснато правно бездействие в нарушение на закона, съставляващо основание за отговорност за вреди. Обратното, в процесуалните срокове за вземане на съответното решение, ищецът е длъжен да търпи неизплащането на гарантирания размер на депозита му в К..

126. Така процесуалният срок за издаването на решението за неналичност на депозитите е 5 работни дни след като първо БНБ се е уверила, че К. не е изплатила депозити, които са изискуеми и дължими. В случая това е станало на 20.06. 2014г., като на 27.06.2014г. са изтекли 5-те работни дни за издаването на решението за установяване на „неналичен депозит“. Считано от 30.06.2014г. – първият работен ден след срока, УС на БНБ е в неизпълнение на задължението.

Едва след срока за установяването на неналичен депозит, започва да тече срокът „не по-късно от 20 работни дни“ за изплащането на депозитите от схемата за гарантиране на влоговете. Този срок е възможно да бъде удължен до 10 дни, както по националното право, така и по правото на ЕС - съответно чл.10, параграф 1 от Директива 2009/14 за изменение на Директива 94/19, съответно чл.23, ал.5 и ал.6 от ЗГВБ от 1998 г. – отменен.

127. Не може да се приеме, че срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите е възможно да бъде спазен в ситуация като процесната – липса на средства във ФГВБ. Недостигът на средства във Фонда не съставлява отговорност на Държавата чрез УС на БНБ, нито Държавата е била задължена да осигури средства от бюджета за попълването на недостига. Видно е, че след като е отнет лицензът на К. с решението на УС на БНБ от 06.11.2014г., ФГВБ е обявил изплащането на гарантирания размер на депозитите, но в случая това е станало след като са осигурени заемни средства от държавния бюджет. Следователно, е под въпрос, че преди отпускането на заема от държавата, до 20 работни дни след изтичането на срока за издаването на акта

за неналичност на депозитите в К., ФГВБ ще започне изплащането им – конкретно през юли 2014г. Изрично в Препоръката на ЕБО като е посочено възражението, че ФГВБ не разполага с необходимите средства.

128.Следователно, няма фактически основания да се приеме, че ФГВБ не по-късно от 20 работни дни ще започне изплащане, и този срок няма да бъде удължен с още 10 работни дни. Следователно, в рамките на процесуалните срокове общо - от 5 работни дни до 35 работни дни след 20.06.2014г., или в периода от 27.06.2014г. до 01.08.2014г., ищецът не доказва, че е било възможно да получи плащане на гарантирания размер на депозита си, тъй като се касае за процесуални срокове, в които ФГВБ е било възможно да не започне изплащане. Бездействието на УС на БНБ да установи „неналичен депозит“ в този период следователно, не може да съставлява причина, ищецът да не разполага с гарантирания размер на депозита си.

129.Следователно, за част от исковия период: от 30.06. до 01. 08.2014г. и от 06.11.2014г. –до 04.12.2014г. , искът следва да бъде отхвърлен на основание, че касае установен от закона процесуален срок, в рамките на който изплащането на депозитите на вложителите в К. зависи изцяло от вземане на решение от ФГВБ, което изключва каквато и да е връзка с правомощия на УС на БНБ , съответно с незаконосъобразна дейност, за която отговаря БНБ. След като причинната връзка с незаконосъобразна дейност на УС на БНБ следва да бъде изключена за посочените части от исковия период – общо предявен от 30.06.2014г. до 04.12.2014г., следователно и отговорността за вреди на държавата не може да бъде ангажирана, тъй като не е налице един от кумулативните елементи за ангажирането на тази отговорност, както по правото на ЕС така и по националното право – пряката причинна връзка между претенцията за вреди и поведение на съответната институция.

За останалата част от исковия период – от 01.08. 2014г. – до 06.11.2014г., по основателността на иска за вреди съдът съобрази следното:

130.Правото на ЕС допуска увредените лица да имат право да искат обезщетение не само за действителните вреди (*damnum emergens*), но и за пропуснатите ползи (*lucrum cesan*) както и да претендират лихви - например Решение от 13 юли 2006 година по съединени дела с-295/04 до с-298/04, *Manfredi* и други, т.95). Ищецът следва да докаже, че е претърпял действителни вреди или пропуснатата полза в такъв размер, изразяващи се съответно в намаление на имуществото му или пропуск да се увеличи имуществото, които вреди са произтекли по единствена причина - незаконосъобразната административна дейност, в която се обвинява УС на БНБ.

131.В казуса по делото ищецът претендира само пропуснатите ползи (*lucrum cesan*), но не доказва, че е пропуснал да увеличи имуществото си с доход, равен на претендираното обезщетение. Това би било така, в случай, че ако е имал достъп до депозитите си в гарантирания размер, е могъл да получи доход от тях в размер на претендираното обезщетение, равностойно на законната лихва. Както претендира ответникът, дори вредите да се претендират от невъзможността сумата на гарантирания размер на депозита да бъде вложена в банка на депозит, то ищецът не би получил като доход

лихва, равна на законната лихва. Това действително е така по аргумент от решение №82/ от 30.06.2014г. на УС на БНБ – лист 80 от делото, с което намалява лихвите по депозитите в К. до средните такива в банките към този момент. Видно е, че на основание решението, считано от 01.07.2014г., депозитът на ищеца вместо с лихвен процент 7,50% по договора му с К., е следвало да се прилага лихвен процент в размер на 2,74%. Видно от мотивите на решението на УС на БНБ, че лихвените проценти в К. по различните видове депозити, се отклоняват от средният им размер. В случая отклонението за ищеца е с около 4,76%.

132.Както следва от съдебната практика – Тълкувателно решение № 3 /12.12.2012г. на ВКС по тълкувателно дело № 3/2012г. на Общото събрание на гражданската и търговската колегии на ВКС: „ ..пропуснатата полза представлява реална, а не хипотетична вреда, това предположение винаги трябва да се изгражда на доказана възможност за сигурно увеличаване на имуществото и не може да почива на логическо допускане за закономерно настъпване на увеличаването.

Пропуснатата полза е елемент от фактическия състав, пораждащ правото на обезщетение. Поради това и при липса на изрично установена в закона презумпция за настъпването ѝ, пропуснатата полза не се предполага, а следва да бъде доказана в процеса. Само ако бъде доказано, че при точно изпълнение на длъжника имуществото на кредитора е могло да бъде увеличено, ще бъде постигната целта на предвиденото в обезщетяване - да се поправят претърпените от кредитора вреди, без да се допусне обогатяването му за сметка на длъжника.“

133.В случая ищецът не доказва вероятността да вложи в друга банка сумата по вземането си от К., и да получи доход, съответен на претендирания размер. Твърдението за възможността да получи доход през разглеждания исков период е изцяло хипотетично и нереалистично, предвид обстоятелствата, обусловили ситуацията с К. – масово теглене на депозити, ситуацията на предстоящи парламентарни избори и непостигнато съгласие за приемането на пакет от закон за оздравяване на К.,основани на ново законодателство в банковия сектор в рамките на ЕС, обозначаващо общо като „Б. III“.

134.Същевременно, ищецът е получил доходност в периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г., видно от писмото от К. – л. 202 от делото. Видно от данните в писмото, ищецът към 20.06.2014г. е имал вземане от К. за депозит в евро 105 404,56. След подаване на информация за него като вложител с гарантиран размер на депозита – 196 000 лв, равностойни на 100 000 евро, съгласно фиксираният обменен курс евро/лв, посочен по-горе, салдото към 06.11.2014г. е в размер на 10 146, 83 евро. С последната сума ищецът е включен в списъка на приетите вземания на кредиторите на масата на несъстоятелността, приет от синдика.

135.Следователно, депозитът на ищеца от 105 404,56 евро към 20.06.2014г. е нараснал към 06.11.2014г., тъй като към последната дата същият е сбор от: -сумата от 100 000 евро , определени за изплащане от ФГВБ, и -сумата от 10 146,83 евро, вземане от масата на несъстоятелността, Общият размер на депозита на ищеца към 06.11.2014г. следователно, като

сбор от посочените суми е общо в размер на 110 146,83 евро, 136. След като вземането на ищеца от К. за периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г. е нараснало от 105 404,56 евро на вземане в размер на 110 146,83 евро, то следва, че с разликата от 4 742,27 евро, с която вземането се е увеличило, съставлява доходност за ищеца. Тази доходност в проценти е в размер на 4,5% спрямо сумата на депозита в началния период и е реализирана в периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г. Няма основание да се счита, че и в рамките на разглеждания по-малък исков период от 01.08.2014г. – до 06.11.2014г., не е реализиран доход от вземането на ищеца. В случая съдът взе предвид, че при изчисляването на лихви по правилата на К., на първо място годишният лихвен процент е за 360 дни, месецът е 30 дни, също има клауза за капитализиране на лихви по договора с ищеца. Видно е, че доходността от 4,5% съставлява среден размер за целия исков период, но всъщност е в по-висок размер от средния годишен лихвен процент за депозита на ищеца, съгласно решение №82/30.06.2014г.

137. Съдът намира, че за преценката дали ищецът е могъл да получи доходност, дали е получил действително такава за част от вземането си от К., следва да вземе предвид началното и крайното салдо на вземането му, без значение е начинът на изчисляване на лихвите и заключението на вещото лице за различни стойности по периодите, зададени от ответника. Освен това, в писмото на К. са посочени начислени, но неосчетоводени лихви: за периода от 25.07.2014г. до 06.11.2014г. включително, върху целият размер на вземането на ищеца, са начислени лихви в размер на 810,27 евро, а за периода от 26.07.2014г. до 05.11.2014г. – 794,22 евро.

138. Видно от цитираното по-горе решение по делото Manfredi, т.97, присъждането на лихвите в съответствие с приложимите национални правила е необходим елемент от обезщетението, но при липсата на общностна разпоредба, на основание принципите на равностойност и предвидимост, държавата-членка в съответствие с вътрешния правен ред следва да установи обхвата на обезщетението на вредите. Както се посочи, нито по правото на ЕС нито по националното право, в това число в ЗГВБ или в ЗБНБ, не е установена презумпция, че при забава за изплащане на гарантираните депозити на вложителите, се дължи законна лихва за периода на забавата върху гарантирания размер.

139. След като нито от правото на ЕС, нито от чл.4 ЗОДОВ произтича конкретен размер на обезщетение от нарушение на правото на ЕС поради неизпълнение на задължение за издаване на акт, и в двата случая размерът на обезщетението не се предполага, а следва да бъде доказан, то в казуса по делото не може да се презюмира, че обезщетението съставлява именно законната лихва.

140. Нещо повече, след като както се установи, за периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г., вземането на ищеца от К. се е увеличило с 4,5% в края на периода, същият процент доходност се съдържа във всеки 100 единици от вземането. Така на 100 000 евро, тази доходност е в размер на 4 500 евро, или в размера на гарантирания депозит от 196 000 лв., са включени на 8 440 лева приходи от посоченото увеличение (изчислени по правилото под 100).

141. Следователно, през целия исков период ищецът не е претърпял вреда

във вид на пропусната полза, тъй като е увеличил вземането си от К.. В размера на гарантирания депозит е получил изплащане на част от този допълнителен доход – 8440 лева, за периода от 20.06.2014г. до 06.11.2014г., 142.Ищецът претендира обезщетение от 6 000 лева върху сумата от 196 000 лева, тоест, върху сума, която включва и капитализиран доход от вземането му. След като ищецът е получил доходност от лихви върху вземането си за гарантирания размер на депозита, в това число за целия исков период и на основание чл.119, ал.5 (отменен) ЗКИ , без да е предвидено изрично начисляване на законна лихва като обезщетение за забава с капитализиране на лихвата по посочената разпоредба, то присъждането на претендираната законна лихва върху капитализирана вече лихва – доход от същото вземане, ще съставлява неоснователно обогатяване, според тълкуването на ВКС, цитирано по-горе. Както се посочи, на основание правото на ЕС, съдът също е задължен да следи обезщетението да не съставлява неоснователно обогатяване.

143.Предвид на изложеното, исковата претенция за присъждането на законната лихва върху главницата от 196 000 лева за периода от 01.08.2014г. до 06.11.2014г., също следва да се отхвърли, тъй като не се доказва, ищецът да е претърпял вреди поради невъзможността да получи доход от депозита си.

По заявеното основание в исковата молба, че 27.06.2014г. е първият момент, в който е осигурен достъп до средствата му от УС на БНБ

144. Заявеното в исковата молба, че 27.06.2014г. е първият момент, в който е осигурен достъп до средствата му, и тогава е изтекъл предвиденият срок за установяване на неналичен депозит, означава, че е следвало УС на БНБ да позволи достъп до депозитите в самата кредитна институция, което е забранено чрез налагането на мерките за особения надзор и които не са преустановени към 27.06.2014г. Преценката на посоченото основание изисква да се даде отговор на въпроса дали БНБ е имала основание да наложи по-малко обременителни мерки, за да незасяга правата на вложителите за достъп до депозитите им. В тази връзка съдът съобрази следното:

145.Решението за отнемането на лиценза на К. е акт от упражнено правомощие за надзор над кредитна институция, видно е , че същото се основава на чл.103, ал.1, т.1 , ал.2, т.25 от ЗКИ, озаглавен Надзорни мерки, които основания са обсъдени подробно по-горе. Както следва от цитираното решение по преюдициално дело С-501/18г., т.57 и т.58 от него, и отговора на първи въпрос от диспозитива, правото на ЕС и конкретно защитата на вложителите в банки, предвидена по чл.7, параграф 6 от Директива 94/19/ЕО, изменена с Директива 2009/14, не дава основание да се счита, че посоченият вложител има право на обезщетение за вредата, поради недостатъчния надзор от страна на националните компетентни органи над кредитната институция, чийто депозити са станали неналични.

146.Съгласно задължителната съдебна практика в казус като процесния - Решение на дата 25.03.2021г., по преюдициално дело С-501/18г. на Съда на ЕС, настоящият състав на съда следва да съобрази даденото тълкуване с

отговора на четвърти въпрос от диспозитива на решението, а именно:

"4.Член 2, седмо тире от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции, с оглед на член 17, параграф 1 и член 52, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че мярката за временно преустановяване на плащанията, прилагана от национална централна банка спрямо кредитна институция като оздравителна мярка, имаща за цел да запази или възстанови финансовото състояние на тази кредитна институция, съставлява неоправдана и непропорционална намеса в упражняването на правото на собственост на вложителите в посочената кредитна институция, ако не зачита основното съдържание на това право и ако предвид непосредствения риск от финансови загуби, на който вложителите биха били изложени в случай на обявяването на кредитната институция в несъстоятелност, други по-малко обременителни мерки биха позволили постигането на същите резултати, което запитващата юрисдикция следва да провери."

147.Видно от т.105 и т.106 от мотивите на решението на Съда на ЕС, мерки за временно преустановяване на плащанията са такива по чл.2, седмо тире от Директива 2001/24 и за същите се прилага правото на Съюза по смисъла на чл.51, параграф 1 от Хартата за основните права на ЕС, те трябва да са съобразени с основните права и в частност с правото на собственост, гарантирано по чл.17, пар.1 от Хартата. Посоченото право не е абсолютно и упражняването му може да подлежи на ограничения при условията по чл.52, пар. 1 от Хартата - тези ограничения да са предвидени в закон, зачитат основното съдържание на това право и при спазване на принципа за пропорционалност са необходими и действително отговарят на признати от Съюза цели от общ интерес или на необходимостта да се защитят правата и свободите на други хора.

148.Същевременно, в т.108 от мотивите Съдът на ЕС посочва, че след като мерки за временно преустановяване на плащанията като процесните имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция , трябва да се приеме, че те действително отговарят на призната от Съюза цел от общ интерес, финансовите услуги играят централна роля в икономиката на Съюза, тъй като банките и другите кредитни институции са основен източник на финансиране, банките често са тясно взаимосвързани и много от тях осъществяват дейност на международно равнище. По тези съображения е изведено, че има опасност неплатежоспособността на една или повече банки от да се разпростре бързо към други банки в съответната държава-членка или в други държави -членки, което създава опасност да обхване и други сектори на икономиката.

149.По т.109 от мотивите на решението, съдът е указал на националния съд, че следва да провери, дали други по-малко обременителни мерки, като частично преустановяване на плащанията или частично ограничаване на дейността на К., биха постигнали същите резултати. При тази проверка съдът приема следното:

149.1.Видно от решението на БНБ за поставянето на К. под особен надзор,

същото е обосновано с чл.115, ал.2, т. 2 и т.3 от ЗКИ в относимата редакция, които разпоредби определят в кои случаи се счита, че е налице опасност от неплатежоспособност на банка: по т.2, когато ликвидните активи по преценка на БНБ няма да бъдат достатъчни за да може банката да изпълнява задълженията си в деня на тяхната изискуемост; по т. 3 – банката не е изпълнила в срок едно или повече изискуеми задължения към своите кредитори.

149.2.В случая на 20.04.2014г. ръководството на банката е декларирало пред БНБ спиране на плащанията и на всички банкови операции поради изчерпване на ликвидност. Тези обстоятелства попадат в предвиденото по чл.115, ал.2 ,т.2 и т.3 ЗКИ в относимата редакция преди ДВ брой 62/2015г. и сочат, че към 20.06.2014г. самото ръководство на К. е преценило, че същата е неплатежоспособна.

149.3.Данните, че ръководството на К. е информирало БНБ на 20.06.2014г., че поради изчерпване на ликвидността е разпоредено преустановяване на разплащанията и всички банкови операции, както и останалите обстоятелства, са повторени в мотивите на решението на БНБ за отнемане на лиценза за банкова дейност на К. от 06.11.2014г. С Решение №1443/03.07.2015г. по т.д.[ЕИК] г. на Софийски апелативен съд, е определена датата 20.06.2014г. като начална датата на неплатежоспособността на К.. Решението на съда по този въпрос е задължително. Макар и посоченото установяване да е извършено впоследствие, то на 20.06.2014г. няма данни, че е било възможно да се приеме каквато и да е степен на платежоспособност на банката.

150.Следователно, по горните съображения, отговорът на въпроса съществувала ли е възможност да бъдат приложени по-леки мерки за банков надзор към 20.06.2014г. вместо наложените: спиране изпълнението на всички задължения и налагане на забрана да извършва всички дейности по лиценза за извършване на банкова дейност на К., следва да бъде отрицателен. Целта за оздравяване на К. в рамките на особения надзор не е могло да бъде постигната по друг начин, освен чрез ограничаването на достъпа на вложителите до депозитите им. УС на БНБ е заявявал многократно, че чрез оздравяване на кредитната институция, вложителите ще имат възможност да получат в пълен размер депозитите си – прессъобщение от 22 август 2014г., лист 96 от делото.

151.Следва да се разграничава правният интерес на вложителите от интересите на самата кредитна институция. Правният интерес на ищеца като вложител се свежда единствено до легитимното му очакване да получи вложенията си в К., само част от които са гарантирани от държавата. Удовлетворяването на вземанията на ищеца от К. зависи единствено от наличието на достатъчна ликвидност или имущество на К., което да бъде осребрено в производството по несъстоятелност. Поради това поставянето на К. под особен надзор чрез прилагането на надзорни мерки или отнемането на лиценза на К., които са резултат от дейността на банката, са без значение за правния интерес на ищеца да получи сумите по депозитите си. Кредитната институция може по различни причини да промени политиката си по отношение на набирането на депозити, като вместо да изплаща лихва на депозантите си, да събира такса за съхранение на сумите по банкови сметки,

също кредитната институция може да реши да промени вида на сделките които извършва като такава, например от кредитна институция да премине към дейност като инвестиционен посредник. Всички решения, свързани с дейността на кредитната институция, респективно с издаден лиценз за банкова дейност, касаят единствено начина на вземане на решения на самата кредитна институция.

152. Вложителите в кредитната институция имат само договорни правоотношения с предмет депозити по банкови сметки, видно от представените по делото договори между ищеца и К., обсъдени по фактите. Също вложителите след като предоставят паричните си средства на кредитната институция, същата разполага с тях по реда на чл.2, ал.1 ЗКИ, а вложителите имат само правото на вземане от кредитната институция съгласно договореното. Предметът на правоотношенията между вложителите в кредитна институция, в това число и между ищеца и К., изключват правото на вложителите да определят или решават каквито и да са въпроси, свързани с дейността на кредитната институция. Посоченото произтича най-малкото освен от статута на кредитната институция на търговско дружество и от чл.2, ал.1 ЗКИ, според която кредитните институции извършват дейността си за своя сметка и на собствен риск.

153. След като интересите на вложителите се основават единствено и се свеждат до правата, които произтичат от договорните им правоотношения с кредитната институция, то в ситуация на прекратяване на дейността на кредитната институция имат единствено правото и интереса да получат размера на вложенията си, съобразно договореното. Поради това вложителите в кредитна институция, сред които и ищеца, нямат правен интерес нито да оспорват нито да претендират вреди от каквито и да са решения, касаещи дейността на кредитната институция, нито на банковия надзор върху тази дейност. Както е приела съдебната практика на Върховния административен съд, трайно установена, липсва пряко и лично засягане на вложителите от актовете, свързани с надзора над дейността на кредитната институция. По повод дадените тълкувания, отговорите по т.5 от диспозитива на същото решение, както и в контекста по т.1, Съдът на ЕС не е извел правно положение, според което вложителите да имат различен правен интерес. Вложителите в една банка имат легитимното право да получат гарантирания размер на депозитите си, на основание правото на ЕС, а остатъкът до пълния размер на вложенията си - от имуществото на самата банка, чийто вложители са - в производството по несъстоятелност. Банката управлява вложенията и извършва кредитиране за собствена сметка и на собствен риск, съгласно чл.2, ал.1 ЗКИ и би следвало да разполага с имущество, достатъчно за удовлетворяване на всички вземания.

154. От всичко изложено следва, че с процесните решения УС на БНБ, като не е предоставила достъп до депозита на ищеца в К., не е засегнала правото на собственост на ищеца по чл.17 от Хартата за основните права на ЕС, тъй като вземането му в първоначалния размер е нараснало и е получил доход. На основание всичко изложено, ищецът не доказва, да е претърпял вреда във вид на пропуснатата полза поради невъзможността да получи доходи от гарантирания размер на депозита си през исковия период, и на основание

незаконнообразното бездействие на УС на БНБ да установи неналичност на депозитите на вложителите в К. към 27.06.2014г., поради което от 30.06.2014 г. и до 04.12.2014г., ищецът е търпял вреди в размер на законната лихва върху паричното задължение за гарантирания размер на депозита 196 000 лв. - в размер на 6000 лв.

155. При този изход на делото, съдът следва да се произнесе по претенцията на ответника за разноси по молба от 27 .01.2017г. – лист 110 от делото, която е своевременно направена и се касае само за разноси за адвокатско възнаграждение в размер на 1560 лева.

- В казуса по делото е приложима редакцията на чл.10 ЗОДОВ до изменението ѝ със ЗИД на ЗОДОВ с ДВ брой 94/2019г. Това следва от пар.6, ал.1 на ПЗР на ЗИД на ЗОДОВ, обн. ДВ брой 94/2019г. от 29.11.2019г., според която разпоредба този закон се прилага за предявените иски молби след влизането му в сила. В казуса по делото исковата претенция е предявена на дата 18.02.2016г., пред АССГ. По тези съображения чл.10, ал.4 ЗОДОВ, нова разпоредба, приета с посоченото изменение на закона, не е приложима, приложима е правната уредба до приемането на изменението на чл.10 ЗОДОВ със ЗИД на ЗОДОВ с ДВ брой 94/2019г.

ЗОДОВ предвижда ищецът да бъде осъден да заплати на ответника само „разноси по производството и само ако изцяло оттегли иска. Така съгласно чл. 10, ал.2 ЗОДОВ, в действащата редакция - след ДВ брой 43/2008г.:“ Ако искът бъде отхвърлен изцяло, съдът осъжда ищеца да заплати разностите по производството“. Без съмнение разпоредбата има предвид разноси по съдебното производство а не присъждане на възнаграждение за адвокат на ответника. По процесното искане на ответника БНБ за присъждане на понесени разходи за възнаграждение на адвокат, на основание отхвърляне на иска спрямо него, чл.10, ал.2 ЗОДОВ в относимата редакция, е неприложим, нито друго правно основание по АПК или ГПК, на основание следното:

-В разпоредбата на чл.10, ал.2 ЗОДОВ, която е специална уредба по отношение на нормите на чл.143 АПК и чл.78 ГПК, законодателят не е предвидил изрично, че при отхвърляне изцяло или частично на предявените иски, на ответника се дължи заплащане на възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв или юрисконсултско възнаграждение, ако е бил защитаван от юрисконсулт.

-Липсата на изрична уредба по този въпрос не е празнота в правото, която следва да се запълни по аналогия на закона чрез прилагането на норми на АПК или ГПК. Това е така именно поради наличието на изричната уредба по този въпрос в чл. 10, ал.2 ЗОДОВ по отношение на едната страна в производството - ищецът.

-В подкрепа на тези изводи, че българският законодател изрично е ограничил чрез специална уредба финансовата тежест, която следва да понесат ищите по исковете за вреди на основание чл.1, а.1 ЗОДОВ, е и даденото тълкуване от Европейският съд по правата на човека за правото на достъп до съд по чл.6, т. 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи - решението от 12 юли 2007г. по делото С. срещу България, в което освен другото съдът е приел, че :

"от практична гледна точка налагането на съществена финансова

тежест след приключването на процедурите може да играе ролята на ограничение на правото на достъп до съд...", "останалите разноски също не следва да съставляват неразумно ограничение на правото на достъп до съд." - т. 54 и т. 59 от мотивите на решението.

Следва да се посочи, че именно след постановяване на това решение, е приета редакция на чл.10, ал.2 ЗОДОВ –с ДВ брой 43/2008г.

- Освен горното, възнаграждението на адвоката, заплатено от ответника по иска, не съставлява „разноски по производството“ по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ. Конкретно на въпроса дали възнаграждението за процесуално представителство, платено от ответник по иска за адвокатско възнаграждение или възнаграждение на юрисконсулт представлява „разноски по производството“ по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ, следва да се даде отрицателен отговор. В чл. 10, ал.3 ЗОДОВ законодателят е предвидил хипотезите, в които ответникът може да бъде осъден да заплати на ищеца държавна такса, разноски и възнаграждение на адвоката или юрисконсулта за процесуално представителство, ако искът бъде уважен изцяло или частично. Законодателят идентично е разграничил като е посочил отделно възнаграждението за един адвокат от разноските по производството в текстовете на чл. 143, ал. 1 АПК и в чл. 78, ал. 1 ГПК. Следва да се отбележи, че друг извод не следва и от съдържанието на чл. 75 и 76 ГПК - разноските по производството са такива за свидетели и вещи лица и касаят разходи, необходими за извършване на процесуални действия по искания на страните (чл. 76 ГПК), т.е. разноски за събиране на доказателства в хода на съответното съдебно производство и които се определят от съда.

-По арг. от чл. 15, ал.3 от Закона за нормативните актове, разпоредбите възлагащи финансови тежести за една от страните по делото следва да се тълкуват стриктно. А от съдържанието на обсъдените разпоредби следва извода, че законодателят изрично разграничава "разноски за производството" от възнаграждение за един адвокат, респективно юрисконсултското възнаграждение. Последните, макар и да са разходи по делото за съответната страна, не са разноски по производството по смисъла на чл.10, ал.2 ЗОДОВ.

-В заключение, в приложимата редакция на чл.10 от ЗОДОВ следователно не е предвидено изрично възстановяването на разхода за ползваната от ответника по иска адвокатска услуга или заплащане на юрисконсултско възнаграждение в негова полза, в хипотезата на отхвърляне на иска за отговорност за вреди, а норми по АПК или ГПК, уреждащи в тежест на ищеца дължимост на такова възнаграждение, са неприложими според настоящия съдебен състав.

По тези съображения, настоящият съдебен състав приема, че приложимата правна уредба по ЗОДОВ не предвижда възстановяване на разходи на ответника за адвокатско възнаграждение при отхвърляне на процесния иск, с оглед на което и искането не следва да бъде уважено.

На основание всичко изложено, исковата претенция е изцяло неоснователна, като съдът следва да постанови отхвърлянето ѝ, без да присъжда разноски на ответника, с оглед на което и на основание чл.172, ал.2 АПК, съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ искът на К. С. Р. с ЕГН [ЕГН], с постоянен адрес в [населено място], срещу Българска народна банка, за присъждане на обезщетение за вреди в размер на 6000,00 лева за периода от 30.06.2014г. до 04.12.2014г. за законната лихва върху сумата от 196 000 лева – гарантирания размер на депозита на ищеца в Корпоративна търговска банка АД в несъстоятелност.

Решението подлежи на обжалване пред Върховен административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му.

Съдия: